NOTÆ.

1 a *Venetensi.*) Etiam ita legitur in quinta compilatione, *sub hoc tit. c.* 2. ex qua restituo integram hujus textus: in præsenti rescribit Pontifex Guillelmo Venetensi, de qua diœcesi nonnulla notavi *in cap.* 2. *de in integrum restit.*

b *Conventu Rivensi.*) Quod monasterium appellatur S. Gildæ, seu Gildarii, & est Ordinis D. Benedicti in agro Rivensi, dicœc. Venetensis, ut referunt fratres Sammarth. *tom.* 4. *Gall. Christ. fol.* 487. quod construxit ipse Sanctus Gildas anno Christi 562. Sed ea parte Britanniæ minoris occupata a Normannis, desolatum fuit Monasterium usquedum anno 1008. instauratum, & reædificatum fuit per Comitem Gaufredum, ut refert Yepes *tom.* 1. *in chron. D. Benedicti*, *cent.* 1. *c.* 2.

c *Prioratibus.*) De quibus egi *in c.* 2. *de statu monach.*

d *Sancti Albini.*) Quod monasterium est etiam Ordinis D. Benedicti in diœcesi Andegavensi, cujus historiam scripsit Joannes Monachus *lib.* 1. *histor. Gaufredi Ducis Normaniæ.*

e *Lateran. Concilio.*) Relato *in c.* 2. *de statu monach.*

COMMENTARIUM.

2 SUmmum Pontificem dispensare posse in legibus Concilii generalis, omnes Catholici affirmant: illud tamen apud ipsos non liquet, an tunc necessaria sit expressa mentio ipsius Concilii in ejus derogatione? Et plures docuerunt, desiderari expressam mentionem Concilii generalis; moti auctoritate hujus textus, & auctoritate text. *in c. nonnulli, de reser.* ita docuerunt Covar. *lib.* 4. *var. c.* 16. *n.* 13. Sanch. *de matr. lib.* 4. *disp.* 26. *n.* 6. Gonz. *ad reg.* 8. *gl.* 18. *n.* 103. Garcia *de benef. p.* 4. *c.* 5. *n.* 25. Germon. *lib.* 3. *de sacr. immun. c.* 21. Frag. *tom.* 2. *de regim. lib.* 1. *disp.* 1. §. 6. *ad fin.* plures congesti a Barb. *in remis. ad Conc. Trid. sess.* 1. *c.* 1. Moventur etiam ex eo, quia constitutio Concilii generalis magna cum deliberatione facta censetur, argumento capitis *prudentia*, 21. *de off. deleg.* & omnes constitutiones Conciliares habent clausulam derogatoriam: unde non facta ipsius Concilii mentione, gratia in contrarium concessa nulla est. Contrarium tamen, videlicet non esse necessariam derogationem specialem, sed sufficere clausulam generalem derogatoriam, videlicet, *non obstantibus quibuscumque constitutionibus*, rectius docuerunt Cened. *collect.* 123. *ad Decret. n.* 3. Jul. Lavorus *lucub. tit.* 4. *c.* 19. *n.* 22. Bald. *in c.* 1. *de judiciis*, *nu.* 4. qui alios laudant. Nec contrarium probatur *in d. c. nonnulli*, in illis verbis: *Fecerit mentionem*; nam ea verba exaudienda sunt, non quia constitutio illa esset Concilii generalis Lateran. sed quia specialiter fuit cautum in canone illo de duabus dietis, ut ad ejus derogationem expressa, specialisque mentio desideraretur. Nec etiam favet Auctoribus contrariæ sententiæ præsens textus; nam in gratia impetrata ab Abbate monasterii sancti Gildarii, nulla fiebat generalis, aut specialis derogatio Concilii Later. ibi: *De quo nulla mentio est*: unde si generalis derogatio adesset, rescriptum illud non vitiaretur. Nec obstat si dicas, de stylo Curiæ frequenter in concessionibus Apostolicis apponi clausulam illam, *quatenus decretis Concilii Tridentini non adversentur*: quæ frustra apponeretur, si sufficeret clausula illa, *non obstantibus constitutionibus*. Nam respondeo, eam clausulam adjici, quia specialiter vult Pontifex ostendere voluntatem suam circa firmitatem Decretorum Conc. Tridentini, ut non solum generaliter, sicut alia, sed speciali modo videantur excepta, ut docent Suarez *de legibus cap.* 19. *n.* 6. Julius Lavorus *variar. Lucub. tit.* 4. *de electi. c.* 19. *n.* 25.

CAPUT IV.

Idem a *Burdegalen. Episcopo.*

AD audientiam nostram te significante pervenit, quod nonnulli *b* monachi lege tibi *c* diœcesana subjecti, in quibusdam Prioratibus habitant solitarii, contra statutum Concilii generalis: ideoque f. t. mandamus, quatenus ipsorum monachorum Abbates, seu Priores, ut vel ipsos ad claustrum revocent, facientes in ipsis Ecclesiis deserviri per clericos sæculares; vel alios monachos eisdem *d* associent, cum quibus vitam possint ducere regularem, monitione præmissa, per censuras Ecclesiasticas, appellatione remota compellas, proviso quod ad exemptos manum occasione mandati hujusmodi non extendas.

NOTÆ.

1 a *Burdegalensi.*) Ita etiam legitur in quarta compilatione, *sub hoc tit. cap. fin.* ex qua textum hunc transcriho. De diœcesi Burdegal. nonnulla notavi *in c.* 17. *de major. & obed.*

b *Monachi.*) Sunt enim varia monasteria in ipsa diœcesi Burdegalensi, quæ refert Tambur. *tom.* 1. *de jure Abbat. in serie Abbatiarum*, *verb. Burdegalensis.*

c *Diœcesana.*) De lege diœcesana, & quæ sub ea comprehendantur, egi *in capite conquerente, de offic. Ordin.*

d *Associet.*) Juxta text. *in c. quod Dei timorem*, *de statu monach.* adeo enim Ecclesia abhorruit, ut monachi singuli, solique in Prioratibus, & Ecclesiis monasterio subjectis degerent, ut potius optaverit in eis præfici clericos sæculares, quam singulos monachos in singulis Prioratibus institui, ex ratione tradita *in d. cap.* 2. ubi alia, quæ ad hunc textum spectant, adduxi. 3

TITULUS XXXVIII.

De Jurepatronatus, & Ecclesiis a laicis concessis.

CAPUT PRIMUM.

Ex a *Concilio Mediolanen.*

PErlatum ad nos est, quod inter hæredes Ecclesiæ in *b* rebus propriis constitutæ dividantur; & tanta per eamdem divisionem simultas oriatur, ut unius *c* altaris quatuor partes fiant, & singulæ partes singulos habeant presbyteros, quod sine *d* discordia, & simultate nullo modo fieri potest: unde nobis visum est, quod hujuscemodi Ecclesiæ inter hæredes dividi non debeant; & si in contentionem venerint, & simultates inter eos surrexerint, per quas sacerdos suo ibi officio canonice fungi non possit, præcipiatur ab Episcopo civitatis, ut nullo modo ibi Missarum solemnia celebrentur, donec illi ad *e* concordiam redeant, & pari voto, atque consilio Ecclesia illa sacerdotem canonice habeat, qui libere ibi suum *f* ministerium peragere possit.

NOTÆ.

1 a *Mediolanen.*) Ita legitur in hac sexta collectione; in prima autem, *sub hoc tit. c.* 1. & apud Burchardum *lib.* 3. *Decreti*, *cap.* 42. Carnot. *part.* 3. *Decreti*, *c.* 46. textus hic citatur ex Concilio Mediomatric. Et licet nulli extent canones Synodi habitæ a Carolo Magno in Mediomatricum civitate, de qua Sirmundus ad Capitularia Caroli, *cap.* 208. tamen quia in Synodo Cabilonensi celebrata tempore ipsius Imperatoris anno 813. transcripti fuerunt plures canones editi in Synodis præcedentibus, ideo in canone 26. ipsius Concilii reperiuntur verba hujus textus, ex quo, & antiquis Decretistis ita ea restituo.

b *Ecclesiis in rebus propriis.*) Hinc apparet, juspatronatus in præsenti quæsitum fuisse ex donatione fundi ad Ecclesiam ædificandam; quo modo dominus prædii juspatronatus consequitur, *c. Abbatem* 18. *q.* 2. Lambert. *lib.* 1. *de jurep. p.* 1. *lib.* 1. *qu.* 7. *art.* 2. Barb. *de jure Eccl. lib.* 3. *c.* 12. *nu.* 28. Mancin. *sacri juris controv. dissert.* 9. dicemus infra *in cap. nobis*. Deinde deducitur, juspatronatus Ecclesiæ appellari Ecclesiam ipsam, sicut & beneficium ipsius Ecclesiæ, & Prælatura dicitur Ecclesia, *c. praterea*, *c. consuluit*, *hoc tit. c.* 3. *ne Prælati vices suas*, notant fere omnes antiquiores hic; si enim Ecclesia in præsenti acciperetur stricte pro ipsa Ecclesia, daremus in ea successionem admitti, contra adducta *in cap.* 1. *de prebend.*

c *Altaris.*) Idest Ecclesiæ, plerumque enim Ecclesiæ altaria dicuntur, *c. quæsitum* 1. *qu.* 3. & Ecclesia altare dicitur forsan ex eo, quod olim in unaquaque Ecclesia unum tantum erat altare, ut probat Vicecomes *lib.* 3. *de Missa ritibus*, *c.* 29. & latius dicemus *in c.* 4. *de consec. Eccl.* 3

d *Discordia.*) Certum enim est, quod sicut vivere simul, & commorari, ita & easdem res communiter possidere difficile est, cum rerum communio plerumque pariat discordias, *l. cum pater* 77. §. *dulcissimis*, *ff. de legat.* 2. *l. in te communi* 26. *de serv. Urban.* Illustrant Forner. *lib.* 3. *rerum quotid. c.* 8. Unde nemo cogitur in communione permanere, *l.* 14. §. 2. *ff. communi divid. l. ult. C. eod. tit.*

4 e *Concordiam.*) Veluti, ut alternis vicibus, cum Ecclesia vacaverit, presbyterum præsentent, ut plerumque fit in his rebus, quæ individuæ sunt.

f *Ministerium.*) Hoc est Missæ sacrificium, quod frequenter ministerium appellatur. Svidas *verbo Liturgia*, ibi: *Liturgia proprie dicitur ministerium*, Divus Jacobus in sua Liturgia, ibi: *Absolvat exhibitionem sacri hujus ministerii.* Amphilochius in vita S. Basilii: *Eamus ad peragendum sanctum Dei ministerium.* Metaphrastes in vita SS. Petri & Pauli: *Domino sacrum obeuntes ministerium.* Illustrat Vicecomes *vol.* 2. *de Missæ ritibus*, *lib.* 1. *c.* 7.

CAPUT II.

Ex Concilio a *Triburiensi.*

QUæcumque Ecclesia a compluribus cohæredibus sit obsessa, concordi unanimitate undique procuretur, ne propter aliquas disceptationes servitium Dei minuatur, & cura populi religiose agatur. Si vero contingat pro ea comparticipes dissidere, & sub uno presbytero nolle eam procurare; & propterea jurgia, & contentiones, tam inter ipsos, quam inter clericos incipiant frequentari, quia juxta *b* Apostolum servos Dei non oportet litigare, Episcopus tollat inde reliquias, & sub magna cura horrifice collocet eas, atque ejusdem Ecclesiæ claudat ostia, & sub sigillo consignet ea, ut sacrum ministerium nullas celebret in ea antequam concordi unanimitate unum omnes eligant presbyterum, qui idoneus sit sacrosanctum locum procurare, & populo Dei utiliter præesse. Hanc autem habeant auctoritatem Episcopi, ut in nonnullis Ecclesiis nec constituantur presbyteri, nec expellantur, illis inconsultis, & non consentientibus. In epistola beati Papæ Clementis legitur: Attendendum summopere est omnibus presbyteris, & reliquis clericis, ut nihil absque Episcopi proprii licentia agant: non utique Missas sine ejus jussu quisquam presbyterorum in sua parochia agat. Similiter & reliqui populi, majores scilicet, & minores, per ejus licentiam quidquid agendum est, agant. Animæ vero eorum ei creditæ sunt; ideo omnia ejus consilio agere debent, & eo inconsulto nihil.

NOTÆ.

1 2 T*riburiensi.*) *Can.* 32. ex quo litteram textus restituo: etiam ex eodem Concilio citatur textus hic a Burchardo *lib.* 3. *Decreti*, *cap.* 224. Carnotensi *p.* 3. *Decreti*, *c.* 283. Papiensi *in* 1. *collect. sub hoc tit. cap.* 2. De Concilio hoc Tribarienfi nonnulla notavi *in cap. clerici*, *de vitæ, & honest. cler.*

b *Apostolum.*) *Ad Timoth. c.* 2. *&* 1. *ad Corint. c.* 6.

2 c *Tollat inde reliquias.*) Ex his verbis probant Gibal. *de censur. disq.* 7. *qu.* 14. *n.* 1. ante tempora Alexandri III. in usu esse capisse in Ecclesia interdictum Ecclesiasticum, & eam censuram non esse ab Alexandro III. inventam; quod infra probabimus *in c. quod in te*, *de pœnit.* In præsenti autem textu PP. Ecclesiæ Gallicanæ non solum confirmarunt canonem Concilii Cabilon. supra relatum *in c.* 1. verum ut plerumque Legislatores faciunt; ut probat Forner. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 17. addiderunt, ne tempore hujus interdicti, dum Missarum solemnia in Ecclesia non celebrantur, reliquias auferret Episcopus, ostia clauderet, & suo sigillo signaret. Clauduntur enim ostia tempore interdicti, *c. quod in te*, *de pœn. & remiss.* & signantur ab Episcopo, ut cognoscatur in eis divina officia non celebrari; unde legimus, baptisteria cum Baptismus celebrari non poterat, signari ab Episcopo, in Concilio Tolet. 17. *c.* 2. *de reg. fidei*, ibi: „ Licet initio Quadragesimæ baptizandi generaliter non claudatur mysterium, tamen Ecclesiasticæ consuetudinis ordo deposcit, & necesse est, ut ostia baptisterii in eodem die Pontificali manu, annulo signata claudantur, & usque in cœnæ Domini solemnitatem nullatenus referantur: ob id videlicet, ut per signaculum pontificium (excepto gravissimæ necessitatis obventu) in his diebus monstretur, per totum orbem non licere fieri Baptismum, & sanctificationem; iterum Episcopali ad eam obseratione referata, signetur Dominicæ patere mysterium Resurrectionis, in quo ad vitam factum est aditus homini: ut quia per Baptismum consepultus est in monte Christi, resurgat cum eo in gloria Dei. Quod in aliquibus Ecclesiis minime hæc sancta consuetudo ab Episcopis custoditur, atque peragitur, ideo per hanc nostram sententiam sancimus atque decernimus, ut ita a totius Hispaniæ, & Galliarum populis custodiatur, quatenus in prædicto die, initio videlicet Quadragesimæ, & ostia sancti baptisterii cum laudum consummatione claudantur, & ab Episcopis sunt cum signaculo obsignentur, ita ut nisi in cœnæ Domini celebritate, quando more solito altaria debent devestiri; eadem debeant ostia reserari. Inconveniens etenim res est, ut illic in prememoratis Quadragesimæ diebus cunctis aditus pateat adeundi, ubi non licet debitum mysterium exerceri. " Quare cum dissentientibus adhuc patronis Missæ sacrificium celebrandum non erat, ideo jubetur in præsenti canone, ut ostia claudantur, & signentur. Tolluntur autem reliquiæ in aggravatione ejusdem interdicti, ut alia etiam, licet minus recte, olim a quibusdam clericis adhibeantur in aggravationem ipsius censuræ, quæ de cetero fieri prohibentur, *in c. canonici*, *de off. Ord. in* 6. tantum enim in præsenti permittunt PP. a Missæ sacrificio cessare, ostia Ecclesiæ claudere, & reliquias Sanctorum auferre; ut ita perterriti clamore eorum, qui Missæ sacrificio privantur, hæredes patroni, inter se conveniant de presbytero in eadem Ecclesia instituendo, & resipiscant a sua contentione, & discordia: qui etiam effectus, seu finis est censuræ interdicti: ut clamoribus populi superior, ob cujus causam indicitur, resipiscat a contumacia, & Ecclesiæ præceptis obediat: non autem reliquiæ in præsenti textu auferri jubentur, ut vindicta hæredum ita dissentientium, favore, & intercessione illorum Sanctorum, quorum reliquiæ auferuntur, a Deo impetretur, ut nonnulli olim faciebant, de quibus in Conc. Tol. 13. *can.* 7. ita cavetur: „ Væ his qui faciunt opus Domini fraudulenter, & desidiose, propheticus sermo annuntiat. Et si illi væ incurrunt, qui negligenter opus Domini faciunt, quod supplicium merebuntur, qui divinæ servitutis cultum, malitia intercedente, ab altaribus Christi subducunt; Illos dicimus qui obstinatæ mentis dolositate confisi, cum aliqua ea molestia fraternorum jurgiorum pupugerit, insana illico temeritate abrepti altaria nudantes sacratis vestibus exuunt, luminaria subtrahunt, ac divinorum sacrificiorum cultum malitia intercedente subducunt. Et quod in hominibus se vindicare non possunt, injuriam Deo (*quod pejus est*) inferunt. Unde si hujusmodi pro fraterno odio homicidæ reatu adstringitur, pro contemptu divino quid pœnæ merebitur? Etenim juxta quod divinus sermo increpat: Si peccaverit in virum, placari ei potest Deus: si quis autem peccaverit in Deum, quis pro eo rogaturus est? Facile ergo talium sacerdotum excessibus illa Domini sententia coaptabitur, qua malitia perculti sacerdotum. Dicit enim: Honorificantes me honorificabo; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Quicumque ergo sacerdotum, vel ministrorum deinceps causa cujuslibet doloris, vel amaritudinis permotus, aut altare divinum vestibus sacratis ex ere præsumpserit, aut qualibet alia lugubri veste accingi, seu etiam si consueta luminariorum sacrorum obsequia de templo Dei eduxerit, atque (*quod pejus est*) occasionem nutrierit, unde de templis Domini, aut officia consueta desint, aut oblatio singulari sacrificii videatur in aliquo defraudari, si eum antea veræ pœnitudinis coram Metropolitano satisfactio non purgaverit, ignobilitati perpetuæ mancipatus, juxta superiorem sententiam Domini, & loci sui dignitate se noverit, & honore privari. Illis proculdubio personis ab hac ultionis sententia separatis, quæ aut contaminationem sacrorum ordinum, vel subversionem sanctæ fidei metuentes, aut hostilitatem, vel obsidionem perferentes, seu etiam divinorum judiciorum sententiam metuentes, tale fecisse contigerit, in quorum facto plus humilitas, qua Deo placetur, quam interni laboris dolositas declaratur. " Qui abusus apud alienos valde ignaros irrepsit ex facto Episcopi Aquensis, quod refert Greg. Turon. *de gloria confessor. c.* 71. his verbis: „ Denique condemnatus, spoliatusque sacerdos ad urbem rediit, atque prostratus in oratione coram sepulchro Sancti, dicto Psalmi capitulo, ait: Non hic accendetur lumen, nec psalmorum modulatio canetur, gloriosissime Sancte, nisi prius ulciscaris servos tuos de inimicis suis, resque tibi violenter ablatas Ecclesiæ sanctæ restituant. Hæc cum lacrymis effatus, sentes cum acutis aculeis super tumulum projecit, egressusque clausis ostiis, similiter in ingressu alias collocavit. Typus is erat derelicti penitus loci. Nec mora, corripitur pervasor a febre. Decumbit in lectulo, exhorret, cibum fastidit, & potum, profert æstuans juge suspirium. Cui etiam interdum ab ardore febris sitis accederet, aquam tantum, nihil aliud hauriebat. Quid plura? in hac ægrotatione integrum ducit annum, sed mens prava non flectitur. Interea labitur cæsaries cuncta cum barba, & ita omne caput remansit nudum, ut putares cum olim sepultum, nuper erectum fuisse post funera de sepulchro. „ Refert etiam Baron. *an.* 579. *n.* 16. Verum hæc; & similia Sanctorum facta admiranda potius sunt, quam imitanda.

COMMENTARIUM.

EX his duobus canonibus sequens communiter deducitur assertio: *Juspatronatus inter hæredes dividi non debet; & si propter eorum discordiam presbyter non præsentatur, cessatur a Missæ sacrificio, donec unus pari voto, & consilio eligatur.* Probant eam textus *in c. considerandum*, *c. si plures*, 16. *qu.* 7. *c.* 3. *hoc tit.* Consonat lex 10. & 12. *tit.* 5. *p.* 1. Illustrant ultra congestos 3 Traditur conclusio.

stos in præsenti à Garanna, & Barbosa *de pot. Episc. alleg.* 72. *n.* 70. Lælius Mancin. *sacri juris controv. c.* 9. Petrus Greg. *lib.* 17. *syntag. c.* 4. *& de benef. c.* 17. *n.* 5. Filelacus *in c.* 4. *de offic. Ordin.* Valenzuel. 1. *tom. cons.* 63. Duaren. *de sacris Eccles. ministr. lib.* 5. *c.* 4. Moneta *de commut. c.* 12. *n.* 134.

4 Impugnatur præsens assertio.

Sed hæc assertio difficilis redditur sequenti juris consideratione; nam juspatronatus spiritualibus dicitur annexum *in c. quanto* 3. *de iud. c. de jure* 16. *boc tit.* sed in spiritualibus nulla datur successio hæreditaria, *c.* 1. *de prab. c. consuluit, hoc tit. c. ad hæc, de decimis, c. Apostolica* 8. *q.* 2. Ergo juspatronatus nec in solidum, nec pro parte ad hæredes transire potest. Augetur primo hæc dubitandi ratio ex eo, quia juspatronatus incorporale est, cum tangi non possit, *l.* 1. *§. quidam, ff. de rer. div.* ac per consequens individuum est, *l.* 2. *§. & harum, ff. de V.O.* sed individua insolidum competunt pluribus hæredibus, *d. l.* 2. *§. ex his, l.* 4. *§. Caro, l. stipulationis, §. quando, ff. de V.O.* & tam active, quam passive in solidum ad hæredes transeunt, *l. si via* 12. *ff. de serv. leg. ult. de serv. legata, l. si unus* 19. *in fin. hæredes* 25. *§. in ea, ff. fam. ercisc. l. fidei commissaria,* 11. *§. si in opere, ff. de leg.* 3. Valent. *tom.* 2. *illustr. tr.* 4. *c.* 7. *n.* 3. Igitur si in præsenti specie supponitur juspatronatus transire ad hæredes, debebat transire in solidum. Tandem difficilis redditur hæc assertio ex eo, nam ecclesiasticum interdictum ex causa civili, ob delictum tantum unius parochiani imponi non debet, *cap.* 2. *de his, quæ fiunt a major. c. licet* 3. *de pœnis*, Cov. *in c. alma,* 2. *p.* §. 1. *de sent. excom. lib.* 6. Suar. *de censur. disp.* 36. *sect.* 1. igitur ob discordiam patronorum in eligendo presbytero quoad regimen Ecclesiæ, non debent prohiberi divina officia in ipsa Ecclesia.

5 Juspatronatus defertur jure hæreditario.

Adhuc tamen defendenda est præsens assertio, pro cujus expositione sciendum est, inter modos, quibus juspatronatus ecclesiasticum semel acquisitum ad alios transfertur, præcipuum esse successionem; defuncto enim patrono juspatronatus non ad consanguineos, sed ad hæredes institutos pertinet, quia non jure sanguinis, sed hæreditario defertur, *c. si plures, c. filiis,* 16. *q.* 7. *Clem. plures, hoc tit. c. significavit* 41. *de testib. authent. de SS. Episcopis, §. si quis* 18. *collat.* 9. *l.* 8. *cum seq. tit.* 15. *parrit.* 1. docent Lambert. *part.* 2. *lib.* 1. *q.* 2. *art.* 24. Didacus Perez *in leg.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *ord.* Cov. *lib.* 2. *var. c.* 18. *n.* 6. Duaren. *lib.* 5. *de sacris Eccl. cap.* 4. Costa *inc. si pater, verbo Trebellianica, n.* 4. *de testam. lib.* 6. & ad filios, non ut filios, sed ut hæredes transit: ut si hæredes non sint, aut quia instituti non reperiantur, aut quia hæreditate se abstinuerint, non admittuntur ad juspatronatus. Riccius *in praxi aureæ, ref.* 131. Cov. *ubi proxime, n.* 7. etiamsi fuerint meliorati, atque meliorationem agnoverint; quia cum titulus ille hæreditarius non sit, ut argumento legis *cum amplius* 26. *§. cum bonorum, ff. de legat.* 1. *l. ex facto, §. unde, ff. de hæred. inst.* probant Tellus Fernand. *in l.* 21. *Tauri, n.* 2. Matienzo *in l.* 5. *tit.* 6. *lib.* 5. *recop.* non est sufficiens, ut juspatronatus filio meliorato deferatur. *Spino in speculo, gl.* 4. *n.* 54. Moneta *de commut. c.* 11. *n.* 134. Nec obstat lex 21. Tauri, quæ est lex 5. *tit.* 6. *lib.* 5. *rec.* ubi filii meliorati habentur pro hæredibus. Nam respondetur, in casu speciali ipsius legis haberi loco hæredum, videlicet quoad solvenda onera paterna; & in jure diversum censetur esse hæredem, aut haberi pro hærede, cum aliud sit esse tale, aliud haberi pro tali, *l. si maritus, §.* 1. *ff. ad leg. Jul. de adult. l. mercis ff. de V.S.* docuerunt Matienzo *in d. l.* 5. *gl.* 4. Castillo *in d. l.* 21. unde text. *in d. c. filiis*, in illis verbis: *Filiis, & nepotibus, & propinquis, & c. constituatum*, ibi: *Ipsis conditoribus, aut certe propinquis eorum,* 16. *q.* 7. accipiendi sunt, quando filii, vel alii propinqui hæredes instituti sunt, non vero si extranei instituti reperiantur, ut colligitur *ex d. c. aliis*, ibi: *Ipsius tamen hæredibus*. Nam si extranei hæredes instituti sint, ad eos pertinet juspatronatus, non ad filios, ut docent Lambert. *d. p.* 2. *q.* 2. *art.* 1. Molin. *lib.* 1. *de primog. c.* 8. *n.* 6. qui resolvunt, quod si in fundatione Ecclesiæ a patrono reservatum fuit juspatronatus pro se, & filiis suis, id intelligitur factum, non ut filiis, sed ut hæredibus, ut post Bartolum, & Cov. resolvit Gratian. *lib.* 3. *discep. c.* 577. *n.* 45. quæ omnia cessant, si patronus eam adhibuit conditionem, ut in ipso jurepatronatus succederetur jure sanguinis, tunc enim tale jus erit familiare, & gentilitium, & ad proximiores consanguineos spectabit. Lambert. *ubi sup. art.* 2. Selva *de benef.* 3. *p. q.* 11. *n.* 5. Noguerol. *alleg.* 28.

6 Hæredes in stirpes non in capita succedunt.

Secundo sciendum est, quod licet juspatronatus ad hæredes pertineat, non tamen pertinet ad eos, ut hæredes, sed quia sunt hæredes; idest, non pertinet pro portionibus hæreditariis, sed ipsi in stirpes succedunt, *Clem. plures, hoc tit.* Tiraq. *de jure primog. q.* 36. *n.* 3. Gratian. *lib.* 3. *discep. c.* 521. Quod licet olim fuisset valde controversum, nam Tancredus, Bern. & Jo: Andreas in præsenti existimarunt in quemlibet hæredem transire juspatronatus in solidum quoad omnia, tamen ex dispositione Clem. V. *in d. Clem. plures*, prævaluit sententia Hostiensis asserentis, quoad jus præsentis hæredes succedere in stirpes, ita ut plures hæredes unius patroni tantum unam vocem obtineant: quæ doctrina juris principiis valde consona est; nam plures habentes causam ab uno, habentur loco unius, *c. pastoralis, de rescr. c. licet* 47. *verbo statuimus, de testib. l. si eum, §. qui injuriarum, ff. si quis caut. l. filia* 28. *§.* 1. *de cond. & demonst.* Sed hæredes unius patroni succedunt in unius vocem, & ipsum repræsentant *auth. de iure quo moriente, collat.* 5. ergo unam tantum vocem habere debent. Accedit, nam alias si ex duobus patronis unus decedet et pluribus hæredibus institutis, extenuaretur vox superstitis patroni sine facto suo; quod admittendum non est, argumento text. *in cap. sedes* 15. *de restit. spol. leg.* 1. *§. sed si, de Carbon. edict.* Expendi etiam potest pro hac sent. text. *inf. si cui fundus* 56. *ff. de cond. & demonst.* juncto Chesio *interp. jur. c.* 26. ubi plures hæredes habentur loco unius. Hæc tamen sententia locum non habet in jurepatronatus familiari, ubi potius jure sanguinis, quam hæreditario succeditur; quia cum tanquam consanguinei admittantur, in capita succedunt. Gratian. *tom.* 2. *disc. c.* 218. Tondut. *tom.* 1. *resol. canon. c.* 32. qui late disputat, quando gentilitium, seu quando hæreditarium dicatur juspatronatus. Nec prædicta doctrina procedit in jurepatronatus libertorum, ubi non hæreditario, sed sanguinis jure successio defertur; siquidem ad filios, non ut hæredes, sed ut liberos spectat, *l. filii* 9. *ff. de jurepat. l. ut juris jurandi* 7. *§. si liberi, l. si operum* 29. *ff. de oper. libert. l. si patronus* 12. *§. ult. l. patroni filia* 39. *ff. de bonis libert.* Chumacero *select. jur. c.* 1. Valentia *lib.* 3. *illustr. tr.* 3. *n.* 25. *c.* 4. in qua parte observandi sunt text. *in leg. cum fine* 11. *ff. de Carbon. edict.* juncto Merillo *lib.* 1. *obs. c.* 20. *l.* 1. *§. fin. l.* 2. *& 2. ff. de assig. liber.* juncto Pinello *lib.* 1. *select. c.* 8. *n.* 16. *l. Paulus* 47. *§. fin. ff. de bonis libert.* juncto Cujacio *lib.* 3. *qq. Papin. in l.* 42. *ff. eod. tit.*

7 Traditur dubitandi ratio.

Ex quibus provenit vera ratio prioris partis præsentis assertionis; nam cum hæredes succederent in hac specie in locum unius patroni, unam tantum vocem obtinebant; & ita injuste intendebant Ecclesiam dividere, & tot clericos præsentare, quot ipsi hæredes erant. Quod etiam procedebat, sive ex inæqualibus, sive ex æqualibus portionibus essent instituti, ut docent But. & Card. *in præsenti*, Lambert. *de jurepatr. lib.* 1. *p.* 2. *art.* 24. Facit text. *in l. vel quod* 6. *ff. de relig. & sumptib.* ubi jura sepulchrorum æqualiter transeunt ad omnes hæredes, etiamsi unus ex eis ex minima parte fuisset institutus. Hoc etiam procedit, si plures sint hæredes unius patroni, & alterius pauci, veluti si unus patronus decem, alter duo relinquat; nam eo casu æqualiter unam vocem habent decem ac duo; Barb. *de pot. Episc. alleg.* 72. *n.* 70. nec intereft, an ex testamento, an ab intestato succedant, ex linea recta, an ex transversali proveniant: quia semper ex ratione supra tradita plures hæredes tantum unam vocem habent, & unum clericum præsentare valent. Spino *in spec. gl.* 4. *n.* 62. Gratian. *tom.* 3. *disc.* 121. Did. Perez *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *ord.* Posterioris vero partis præsentis assertionis ratio ex eo provenit, nam cum diuturnus defectus Rectoris in Ecclesia sustineri non debeat, ex adductis *in c. ne pro defectu* 41. *de electi.* ideo Episcopus modis omnibus cogere debet patronos, ut concordi animo, parique consilio, ac voto in unum presbyterum consentiant, qui divina officia in ipsa Ecclesia possit celebrare, & interim ostia claudere, & signare, ut ita perterriti patroni ad concordiam reducantur.

8 Dissolvitur ratio dubitandi.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam licet juris attento rigore in patronatu Ecclesiastico successio dari non possit, tamen speciali favore, & gratia Ecclesia admisit in eo successionem hæreditariam, ut hac remuneratione laicos ad Ecclesiarum fundationem, & earum dotationem alliceret, ac invitaret, ut docuerunt D. Th. 2. 2. *q.* 110. *art.* 4. Berojus, & Panorm. *in præsenti*, Cov. *tract.* 36. *& lib.* 2. *var. c.* 12. Didac. Perez *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *ord.* & si adhuc scisciteris, quare ex eadem gratia, & ratione Ecclesia patronis non concessit successionem in beneficio Ecclesiastico Ecclesiæ a se constructæ, seu dotatæ, ut concessit juspatronatus? Resp. id provenire ex singulari discrimine, quod versatur inter beneficium, & juspatronatus; nam beneficium ita annectitur Ecclesiæ, & rebus spiritualibus necessario, & consequenter quod sine ministerio spirituali consistere non potest, & ab eo, tanquam a causa principali dependet, *c. si quis objecerit* 1. *q.* 3. at juspatronatus accedit spiritualibus antecedenter, quia præsentatio præcedit beneficii institutionem, *c. determinus*, 16. *q.* 7. nec virtute præsentationis aliquod jus in re, vel ad rem habet præsentatus; sed tantum petere potest, si dignus est institutione, per quam confertur beneficium ipsum, *c. quod autem, de jurepatr.* unde cum in jurepatronatus accessio spiritualibus non ita propinqua sit, & immediata, ac in beneficio ipso; receptum fuit laicos sibi, & suis hæredibus juspatronatus reservare licere; non tamen sibi, aut hæredibus beneficium posse retinere. Nec hanc differentiæ rationem evertit text. *in c. consuluit, hoc tit.* ubi Pontifex eadem ratione, qua olim moti fuerunt sacri canones ad improbandam successionem in beneficiis Ecclesiasticis, scilicet ne sanctuarium Dei jure hæreditario possideatur; *c. plerique* 20. 1. *q.* 1. *c. ad deterem, de inst. c. ad hæc, de decim.* movetur ad removendam successionem in jurepatronatus, ut constat ex illis verbis; ,, Cum Sanctuarium de jure hæreditario teneri non possit, non decet, ut clerici Ecclesias a parentibus fundatas propria auctoritate detineant, aut laicis filii, vel aliquibus alii concedant easdem. " Ex quibus deduci videtur, nullum inter successionem beneficii, & juspatronatus constitui posse discrimen, cum utraque prohibita sint, & eadem ratione prohibeantur. Nam respondetur, in eo textu nequaquam agi de successione juspatronatus, cum dubitari non possit post hos sacros canones a laicis possideri posse, *d. c. filiis, cum seq.* 16. *q.* 7. Agebatur enim in eo textu de quibusdam laicis, qui intendebant ratione juspatronatus non solum præsentationem ad beneficium, verum & ipsas Ecclesias conferre, ac de his, pro arbitrio disponere posse; quod juste improbat Pontifex, cum patrono tantum competat jus præsentandi ad beneficium; collatio autem ad Episcopum spectet, *c. prateea, c. cum laici, c. relatum, c. finali, hoc tit. c.* 3. *de priv. cap. ex frequentibus, de inst.* Unde docet Pontifex, patronum non succedere in Ecclesiis a se, vel majoribus constructis, ut in aliis bonis temporalibus, sed tantum jus præsentationis habere.

9 Respondetur secundæ difficultati.

Nec obstat, quod dicebamus, videlicet juspatronatus individuum esse, & per consequens unicuique ex hæredibus in solidum competere, quia licet id verum sit, & facile ex hoc capite deducatur: tamen non est ita absolute accipiendum respectu omnium effectuum, qui ex patronatus jure provenunt, sed tantum respectu eorum, qui individui sunt: nam quid divi-

dividuum, vel individuum esse judicatur ex rebus, quæ in eo continentur, ita ut quoties res dividua fit, dividatur; quoties vero res ipsa dividi non potest, talis res individua dicatur, *l.* 2. *§. & harum, ff. de V.O.* Faber *lib.* 3. *conje. c.* 17. Gom. *var. cap.* 1. Valentia *lib.* 2. *illust. tract.* 4. *cap.* 1. igitur singuli hæredes patroni erunt in solidum quoad honorem processionis, de quo *in cap. pia mentis*, 16. *quæst.* 7. & respectu alimentorum, quæ tempore egestatis patronis præstantur, *cap. nobis* 25. *hoc tit.* necnon respectu defensionis Ecclesiæ, quæ patronis incumbit, *c. filiis*, 16. *q.* 7. Ratio est, quia præsentatio honoris pro parte fieri non potest, cum operetur tantum præstatio respectu partis, quantum totum respectu totius, argumento legis unicæ, *C. de ingrat. libert.* Deinde quia alimentorum præstatio, quæ patrono debetur, non potest pro parte fieri, *l.* 3. *§. fin. l. pecunia, ff. de alim. legat.* Surdus *de alim. lib.* 9. *q.* 14. *num.* 4. Sic etiam onus defensionis Ecclesiæ cuilibet in solidum competit, quia in facto consistit, quod individuum est, *l.* 2. *§. item si in facto, ff. de V. O. l. loci corpus, §. si fundus, ff. si servitus vind.* Circa alium vero effectum juspatronatus, videlicet præsentandi Rectorem ad ipsam Ecclesiam, non leve dubium est; nam videtur dividuam esse talem facultatem præsentandi, cum usufructus omni confideratione dividuus fit, *l. usufructu,* 3. *l. etiam* 43. *l. si mihi* 49. *ff. de usufr.* 1. 1. *§. si usufructus, l. sed usufructus* 81. *ff. ad leg. Falcid. l.* 1. *ff. de usufr. accresc. l. communi* 7. *§. sed etsi, ff. communi divid.* cum in fruendo consistat, & emolumentum rei contineat, *l. Mævius* 69. *§. fundo, ff. de leg.* 2. Valentia *ubi supra, c.* 7. Sed præsentatio Rectoris spectat ad fructus juspatronatus, *cap. consultationi, hoc tit.* Balboa *in cap. cum hortholdus, de to jud.* igitur pro ea parte dividuum debet esse juspatronatus. Sed verius est, quoad præsentationem Rectoris esse etiam individuum juspatronatus, licet non ita ficut quoad alios effectus; nam hæc facultas præsentandi in facto consistit; sed ea, quæ in facto consistunt, individua sunt, ut supra probavi: ergo etiam hæc facultas. Deinde nam juspatronatus potius æquiparatur aliis servitutibus, quam usufructui, ut defendit Azor *lib.* 3. *institut. cap.* 20. *quæst.* 9. Sed omnes aliæ servitutes individuæ sunt, ut probat Valentia *ubi sup.* ergo jus præsentandi individuum est. Hac tamen sententia retenta, non inferendum est, & ad quemlibet ex hæredibus transire in solidum juspatronatus, sed ad omnes simul, jus enim hoc transit ad hæredes ficut defunctus habebat: fed patronus tantum habebat unam vocem; ergo & hæredes unam tantum debent habere, licet fint patroni in folidum, ut contingit in jurisdictione pluribus simpliciter delegata; nam ita transit in quemlibet, ut simul per omnes exerceri debeat, *l. si duo ex tribus* 39. *de re jud. cap. prudentiam* 21. *cap. causam* 26. *de offic. deleg.* alias pro una voce patroni defuncti darentur tot voces, quot hæredes illi existunt. Nec obstat augmentum dubitandi rationis; nam in præsenti specie non prohibentur divina officia celebrari in Ecclesia jurispatronatus ob causam pecuniariam, vel delictum privati, sed ob discordiam patronorum, qui alio modo citra scandalum ad concordiam cogi nequeunt, nec alio modo ipsi Ecclesiæ provideri valet.

10 Exponitur Clem. plures, hoc tit.

Sed adhuc supra traditis oppoui potest text. *in Clem. plures, hoc tit.* ubi statuit Clemens V. quod si patronus pluribus hæredibus relictis decesset, eos omnes unam dumtaxat vocem habere; ut facilius autem Ecclesiæ vacanti provideatur, posse eos inter se pacisci, ut rectores alternatim præsentent, vel plures Episcopo proponant, ut ab ipso unus eligatur, qui possit in Ecclesia ministrare. Ex quo textu deducitur, dissentientibus patronis circa præsentationem posse inter eos convenire, ut alterius vicibus Rectores præsentent: simulque depromitur, posse plures Rectores ab hæredibus unius patroni præsentari: quod aperte adversatur præsenti assertioni. Etiam difficilis est idem textus dum in eo docetur, incertam, & alternativam præsentationem valere, contra expressam decisionem text. *in c.* 2. *de elect. lib.* 6. ubi tales electiones nullius momenti esse asseritur. Pro cujus expositione sciendum est, in eo jus novum constitui a Clemente V. ut ita facilius provideretur Ecclesiis vacantibus: licet enim in præsenti *cap.* 1. asseratur juspatronatus esse individuum, tamen non negatur, usum, seu exercitium ejus esse dividuum, & alternis vicibus posse patronos Rectores præsentare. Nec quod de alterno usu ibi constituitur, novum est; siquidem *in leg. quotiens* 34. *ff. de usufr.* asserit Julianus, quod si duobus ejusdem nominis usufructus legetur, debent legatarii inter se convenire, ut alternis annis unus post alium usufructu fruatur, alias ad invicem se impedient: & *in l. cum constet* 5. *ff. de aqua quotid.* affirmat Consultus, judicium communi dividundo dari inter plures, quibus aquam ducere ex fonte permissum erat, ut alternis temporibus, & mensuris ea servitute utantur. Idem in similibus casibus observatum legimus *in l.* 2. *in princ. & §. ult. l. si usufr. ff. quibus modis usufr. l.* 1. *ff. quando dies usufr. c. ult. de prab. in* 6. *l. si sic constituta, ff. quemad. servit. l. communi, §. cum de usufructu, ff. communi divid. l. arbor, §. ult. leg. si convenerit, in princ. ff. eod. l. & hæc dist. §. cum fundus, ff. locati, l. & puto, §. usufr. ff. fam. ercisc.* & apud Senecam Tragicum *in Thieste*, legimus Thiestem, & Attheum fratres, cum ad concordiam reduci non potuissent, alternis annis regnasse: late illustrat Tiraq. *de primog. q.* 17. *oppos.* 6. Nec refragatur text. *in d. c.* 2. *de elect. lib.* 6. nam textus ille procedit in electionibus, in quibus incertitudo personæ præstat impedimentum, quod non versatur in præsentatione, quia per electionem statim jus acquiritur: at præsentatio potest fieri de pluribus conjunctim, vel alternati-

11 Exponitur c. querimoniam, hoc tit.

Sed adhuc supra traditæ solutioni obstat text. *in c. querimoniam, hoc tit.* ubi cum agatur de præsentatione legitime facta a patrono, revocata ab ejus successore, docetur hujusmodi vicissitudines Ecclesiarum fieri non debere a patronis: ex qua decisione Innocentius ibi deducit, non licere patronis alternis vicibus in præsentationibus Rectorum uti, idque prohiberi illo verbo, *vicissitudines*, quod alternationem significat, ut constat ex Tito Livio *lib.* 3. *ab Urbe condita*, ubi dum refert apud Romanos Decem viros alternis diebus fasces habuisse, id postea appellat *vicissitudinem imperitandi*: unde Nicolius in appendice vocum barbararum Tullii, alternitatem in vicissitudinem vertit: igitur non recte *in d. Clem. plures*, permittitur alternatio, seu præsentatio alternativa patronis. Agnoverunt difficultatem Glossa, & antiquiores in eo textu, qui docuerunt, vicissitudinem ibi significare permutationem, ut patronis non liceat inter se juspatronatus permutare: sequitur eos Lamb. *de jurep.* 2. *p. lib.* 1. *q.* 7. *art.* 36. Sed facile cognoscitur, quam aliena sit hæc interpretatio a quæstione, & decisione ipsius textus. Quare ea sententia omissa, dicendum existimabam, ibi vicissitudinem significare mutationem, ut apud Ciceronem *in Lucio lib.* 5. ibi: *Nihil est apud delectationem lectoris, quam temporum varietas, fortunæque vicissitudines.* Et 1. *Tuscul.* ibi: *Tum vicissitudines diterum, atque noctium.* Teren. *in Eunucho*, ibi: *Omnium rerum vicissitudo est.* Unde cum in ejus text. specie ageretur de mutatione Rectoris legitime præsentati, per successorem non facienda, eleganter dixit Pontif. vicissitudinem, id est mutationem non permitti.

12 Exponitur c. quoniam 3. hoc tit.

Deinde supra traditis obstat textus *in c. quoniam* 3. *hoc tit.* ubi proponuntur plures hæredes unius patroni, qui varios Rectores præsentare intendebant: & jubetur a Patribus Concilio Later. quod eo in casu ille presbyter ab Episcopo instituatur, qui a majori parte hæredum præsentatus fuerit, & si ad citra scandalum fieri nequeat, Episcopus instituat in Rectorem quem maluerit, idque ipsum faciat, si ob controversiam inter patronos ortam nullus ab eis præsentetur facerdos. Ex quo textu duplex insurgit difficultas in præsentem assertionem. Prima, nam si ob dissensum patronorum certus non eligebatur Rector, quomodo Missarum solemnia interdicuntur, imo potius facultas datur Episcopo instituendi quem maluerit? Secunda, nam ad hoc, ut ob negligentiam patronorum præsentatio devolvatur ad Episcopum, semestre tempus expectari debet: ergo non recte post quatuor menses in eo textu permittitur Episcopo institutio ipsius Rectoris. Primæ difficultati respondendum est, in eo textu diversum casum proponi, ac in præsenti decidi; loquitur enim cum altero omittente, alter præsentando possessionem jurispatronatus acquireret: quare loco ejus verbi, *dissensione*, legitur in Concil. Later. *defensione*. Controversia enim inter hæredes vertebatur circa juspatronatus, & interim omnes vacante Ecclesia ob defensionem juris proprii plures præsentare possunt, & tunc Episcopus debet instituere a majori parte præsentatum: præsens vero assertio procedit, quando hæredes nulla lite mota, cum omnes veri patroni essent, ob discordiam plures præsentabant; tunc enim remediis in præsentis relatis cogendi erant pari voto unum præsentare, juxta istos antiquos canones, antequam jus devolutionis inductum esset in Concilio Later. relato *in dict. cap.* 3. post quod elapso termino devolvitur jus præsentandi: & ita utendum non est remediis præsentis textus. Secundæ difficultati satisfaciendum est discrimen constituendo inter patronos laicos, & ecclesiasticos: si ad sæculares pertineat juspatronatus, quadrimestri elapso Episcopus instituere potest quem maluerit, si vero ad Ecclesiasticos spectet, semestre expectatur. Primo casu procedit textus *in dict. cap. quoniam*, ubi Raymundus conscripsit *infra quatuor menses*; cum in Concil. Lateranensi legatur *infra tres menses*, respiciens ad Alexand. III. relatum *in cap. cum propter, hoc tit.* Secundo casu loquuntur text. *in cap. eam te, hoc tit. c.* 2. *de supplen. negl.* ubi monachis patronis semestre conceditur ad præsentandum, quia juspatronatus illis competens Ecclesiasticum censetur, *c. unic. §. fin. hoc tit. lib.* 6. dicendum latius infra *in d. c. eam te.*

13 Exponitur c. cum vos de off. ord.

Tandem obstat textus *in c. cum vos* 4. *de offic. ordin.* ubi refertur, in Metropoli Cantuariensi plerumque Ecclesiam jurispatronatus vacare ex eo, quod minus idoneæ personæ Episcopo præsentabantur, aut ob dissensum patronorum certus Rector non eligebatur; unde Alex. III. jubet Archiepiscopo Cantuar. ut in similibus casibus in Ecclesia vacante œconomum constituat, qui possit ipsius Ecclesiæ fructus percipere, & successori reservare. Ex quo textu deducitur, dissentientibus patronis non esse Missarum sacrificia in Ecclesia vacante interdicenda; sed potius œconomum esse constituendum ab Episcopo. Deinde difficilis est textus ille; nam ut proxime dixi, transacto semestri, potest Episcopus instituere Rectorem in ipsa Ecclesia, quem maluerit, *cap. eam te, c. cum propter, hoc tit.* igitur non debet œconomum apponere, sed presbyterum ibi ordinare. Pro cujus textus expositione discrimen est constituendum inter eum casum, in quo lis tractatur inter patronos ipsos, aut extraneas eas personas, & inter eum, in quo discordia versatur inter laicos vindicantes juspatronatus, & Episcopum asserentem Ecclesiam liberam esse ab omni jurepatronatus. Primo casu potest Episcopus remediis in præsenti relatis cogere patronum ad consentiendum in unum, vel attento Concilio Later. transacto legitimo tempore ob eorum negligentiam instituere in Rectorem quem ma-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

fuerit. Secundo vero casu tantum œconomum apponere potest. Ratio est, quia si tunc curreret tempus patronis ad præsentandum assignatum, sæpe simularet Episcopus causas, negaretque juspatronatus illis competere, ut sic elapso termino a jure statuto, præsentatio ad ipsum devolveretur, ut jam in ejus commentario notavi.

CAPUT III.

Ex a Concilio Lateranensi.

QUoniam in quibusdam locis fundatores Ecclesiarum, aut hæredes eorum, potestate in qua eos Ecclesia usque huc sustinuit, abutuntur; & cum Dei in Ecclesia *b* unus debeat esse, qui præsit, ipsi plures sine respectu subjectionis eligere moliuntur; & cum una Ecclesia unius esse debeat rectoris, pro sua defensione plurimos repræsentant. Quocirca præsenti decreto statuimus, ut si forte in plures partes fundatorum se vota diviserint, ille præficiatur Ecclesiæ, qui majoribus juvatur meritis, & plurimorum eligitur, & probatur assensu; si autem hoc sine scandalo esse nequiverit, *c* ordinet Antistes Ecclesiam, sicut melius eam secundum Deum viderit ordinandam, & id ipsum etiam faciat, si de jurepatronatus quæstio emerserit inter aliquos, & cui competat, intra tres *d* menses non fuerit diffinitum.

NOTÆ.

a LAteranensi.) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap.* 4. & reperitur textus hic in Concilio Generali Lateranensi celebrato sub Alexand. III. *c.* 17. de quo Concilio nonnulla notavi *in c. nonnulli* 27. *de rescript.*

b *Unus debeat esse.*) Juxta adducta *in c. majoribus, de preb.*

c *Ordinet Antistes.*) Juxta facultatem sibi a jure concessam, de qua in sequenti commentario agemus.

d *Tres menses.*) Licet in prima collectione ita legatur, & in ipso Concilio *d. cap.* 17. tamen in aliis codicibus legitur *quatuor*, ut jam notavit Ant. August. *in not. ad* 1. *collect.* & *in epit. jur. lib.* 15. *tit.* 6. *c.* 2. & recte, ut consentiat textus hic ipsi Alexandro relato *in c. cum propter, hoc tit.* Illud tamen discrimen notum est inter patronos Ecclesiasticos, & laicos, quod si juspatronatus spectet ad laicos, quadrimestre tantum tempus illis competit, *d. c. cum propter*; si vero ad Ecclesiasticos, semestre illis conceditur, *cap. eam te, hoc tit.* ubi rationem hujus discriminis assignabimus.

COMMENTARIUM.

1 IN præsenti canone Concilii Later. statuunt PP. quod si patroni, aut eorum successores in ipso jurepatronatus plures Rectores præsentaverint ad Ecclesiam vacantem, non quia plures præsentare intendunt, & inter se non consentiunt, ut in commentario antecedenti, sed singuli singulos eligunt, ob defensionem juris proprii, qui dignior sit, & a majori parte patronorum præsentetur, instituendus est; quod & docuerunt Mantic. *dec.* 86. *n.* 4. Rota apud Farinacium *tom.* 1. *decis.* 102. & 208. Tuschus *litt. P. concl.* 145. Silva *de qualit. Prælat. n.* 58. & hodie in praxi recepta est præsens constitutio, etiam cum nulla controversia mota est de jurepatronatus, sed plures sunt legitimi patroni, illis enim dissentientibus in præsentatione, ille præfertur, & instituendus est, qui a majori parte eorum præsentatus reperitur, ut probant Lambert. *de jurep. lib.* 2. *p.* 1. *ar.* 3. *q.* 10. Thom. Sanch. *lib.* 2. *cons. c.* 3. *dub.* 60. Ric. *in praxi, tit. de jurep. dec.* 188. Lara *lib.* 2. *de capel. c.* 9. *n.* 38. Spino *in spec. gl.* 4. *n.* 24. Alex. Ludovis. *dec.* 94. *n.* 10. Barb. *lib.* 3. *jur. Eccl. c.* 12. *n.* 71. & *alleg.* 72. *n.* 14. Major autem pars dicitur, veluti si decem patroni sint, & quatuor eligant Petrum, & tres Joannem, alii tres Antonium: Petrus licet non habeat majorem partem omnium patronorum, habet tamen majorem partem respectu Joannis, & Antonii, & ita instituendus est, Lambert. *d. lib.* 2. *p.* 3. *art.* 2. *q.* 4. & in hac præsentatione facienda est comparatio numeri ad numerum, Vivian. *de jurep. lib.* 12. *p.* 2. *c.* 12. non vero zeli ad zelum, ut in electionibus olim contingebat, ut probavi *in c. quia propter* 2. *de elect.* & si præsentetur unus ex patronis, accedendo suæ præsentationi auget numerum, ut resolvit Rota apud Farin. *decis.* 291. Hucusque tamen tradita non procedunt, si major pars eligat indignum; quia tunc est instituendus dignus præsentatus a minori parte, ut in electione canonice facienda probavi *in c. . . . . de elect.* vel si statuto, aut consuetudine introductum sit, ut præsentatio non valeat, nisi facta a duabus partibus ex patronis. Silva *de qualitatibus prælativis, n.* 63. Et quia sæpe sæpius testatores disponunt, ut ad capellaniam, seu beneficium præsentetur clericus a rectore, & parochianis alicujus Ecclesiæ, quæri solet, an præferendus sit præsentatus a Rectore, & aliquibus parochianis præsentato a majori parte parochianorum? Et certum est, eum præferendum esse, quia in eo casu duæ voces considerantur, quarum unam habet Rector, parochiani vero aliam, ut in casibus relatis *in l. interdum* 13. *ff. de hæred. inst. l. si liber* 59. §. *Titius, ff. eod. l. si pater* 9. *ff. de vulgari, l. si quis Attio, ff. de usufr. accresc.* Quare si Rectori accedat unus ex parochianis, ab eis præsentatus præfertur præsentato ab omnibus parochianis, ut sæpe sæpius decisum fuisse in sacra Rota refert Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 3. *n.* 17. Gratianus *discept. c.* 7. *n.* 14. Riccius *in praxi de jurep. decis.* 210. *n.* 2. Farin. *p.* 2. *decis.* 308. Silva *de qual. Prælat. a n.* 71. *usque ad* 74.

CAPUT IV.

Ex a eodem.

PRæterea quia in tantum quorundam laicorum processit audacia, ut Episcoporum auctoritate neglecta, clericos instituant in Ecclesiis, & removeant cum voluerint: possessiones quoque, atque Ecclesiastica bona pro sua voluntate plerumque *b* distribuant, & tam Ecclesias ipsas, quam homines eorum taleis, & exactionibus gravare præsumant: eos qui amodo ista præsumpserint, anathemate decernimus esse feriendos: presbyter autem, sive clericus, qui Ecclesiam per laicos sine propria auctoritate Episcopi receperit, communione privetur; & si perstiterit, a ministerio Ecclesiastico, & ordine deponatur.

NOTÆ.

a EOdem.) Concilio videlicet Lateran. celebrato sub Alexandro III. *c.* 14. §. *præterea*, & etiam habetur textus hic *in* 1. *collect. sub hoc tit. c.* 5.

b *Distribuant.*) Contra sacros canones relatos *in cap. Eulalius*, 96. *dist. c. laicis* 24. 16. *q.* 7. *c.* 2. *de rebus Eccl.* ubi alios adduxi.

COMMENTARIUM.

1 Conclusio traditur, & probatur.

EX hoc canone sequens deducitur disputanda assertio: *Patroni non possunt clericos instituere absque Episcopi auctoritate, alias tam ipsi, quam clerici ab eis Ecclesias recipientes excommunicantur.* Probant eam text. *in c.* 1. & 2. 63. *dist. c. ut per laicos, c. Ecclesias* 10. *q.* 7. *c. constitutus, c. per laicos, & fere per totam* 16. *q.* 7. *c. quisq.* 43. *de elect. c. in Lateran.* 31. *de preb. c.* 3. *de priv. c. cum laici* 10. *c. consuluit* 15. *c. suggestum* 20. *c. relatum* 21. *c. ult. hoc tit.* Greg. VII. in Conc. Rom. anni incerti, *c.* 1. ibi: „Ne aliquis clericus, vel monachus a laicis Ecclesias recipiat dono, vel pretio, nisi ab Episcopo. *Et can.* 10. *Urbani II. in Concil. Claram. can.* 13. *ibi*: Ut nullus Ecclesiasticum aliquem honorem a manu laicorum accipiat. *Cabilon. sub Carolo can.* 42. *ibi*: Inventum est, quod multi arbitrii sui temeritate, & quod gravius est, ducti cupiditate, presbyteris quibuslibet absque consensu Episcoporum Ecclesias dant, vel auferunt; unde oportet, ut canonica regula servata nullus absque consensu Episcopi cuilibet presbytero Ecclesiam det, quam si juste adeptus fuerit, hanc non nisi gravi culpa sua, & coram Episcopo canonica severitate amittat. *Conc. Mogunt. sub Carolo, can.* 29. *Tribur. can.* 32. *Vuorm. can.* 49. *ibi*: Statutum est, ut sine auctoritate, vel consensu Episcoporum presbyteri in quibuslibet Ecclesiis nec constituantur, nec expellantur; & si clerici laicos probatæ vitæ, & doctrinæ Episcopis consecrandos, suisque in Ecclesiis constituendos obtulerint, nulla qualibet occasione rejiciant. *Urbanus II. in Synodo Melfit. can.* 8. *ibi*: Interdicimus, ut nullus in clericali ordine constitutus, nullusque monachus, Episcopatus, aut Abbatiæ, aut cujuslibet ecclesiasticæ dignitatis investituram de manu laici suscipere audeat: quod si præsumpserit, depositione mulctetur. *Turon. sub Carolo can.* 15. Interdicendum videtur clericis, sive laicis, ne quis cuilibet presbytero præsumat dare Ecclesiam sine licentia Episcopi sui. *Vuormat. can.* 57. *ibi*: Nullus laicus presbyterum in Ecclesiam mittere, vel ejicere præsumat, nisi per consensum Episcopi.„ Plura alia juris testimonia congesserunt Ant. Augustin. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 11. & *lib.* 10. *titul.* 10. & 11. & *lib.* 15. *tit.* 7. & 30. Crespetius *in summa, verbo Beneficia, pag.* 74. & nos *in c. quisq.* 43. *de elect.* Illustrant ultra congestos in præsenti a Barb. & Garanna, Bosq. *in not. ad Innocent. III. lib.* 3. *epist.* 192. Robertus *lib.* 3. *rer. judic. c.* 1. Petrus Greg. *lib.* 4. *var. tit.* 7. *c.* 2. Lælius Mancinus *de triplici juris collat.* 6. *c.* 45. Valensis *de benef. lib.* 1. *tit.* 4. *n.* 5. Dartis *eod. tractatu, cap.* 6. Hallier. *de sacris elect. sect.* 8. *c.* 1. *art.* 2. Quintanadven. *lib.* 4. *eccles. n.* 21. Vighel. *in method. jur. can. fol.* 183. Solorzanus *tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 3. *n.* 39.

2 Impugnatur tradita assertio.

Sed hæc assertio difficilis redditur sequenti juris consideratione; nam præsentatus legitime a Patrono, sive velit, sive nolit Episcopus, admittitur ad beneficium, quia dum dignus est, tenetur Episcopus illum instituere in ipso, *c. significasti, c. pastoralis, hoc tit.* quod adeo verum est, ut si Episcopus alium instituat, institutio nulla sit ipso jure, *cap. decernimus* 16. *q.* 7. *cap. ex insinuatione, hoc tit.* Nec contrarium probatur *in cap. illud, hoc titul.* ubi dicitur, talem institutionem esse irritandam; quia ut docet Garcia *de beneficiis* 5. *p. cap.* 9. *num.* 238. quem sequitur Valensis *eod. tr. tit.* 4. *n. fin.* ea verba exponenda sunt, idest irrita est declaranda talis institutio: ergo in præsentatione rite facta a Patrono frustra Episcopi consensus desideratur, siquidem ejus contradictio parum, aut nihil operatur.

3 Patronus quis, & unde dicatur.

Qua difficultate ita fulcita non obstante, vera est præsens decisio, pro cujus expositione sciendum est, patronum dici a patrocinio, auxilio, seu favore quem impendit, & ita patronus accipitur pro illo, qui alterius est benefactor, & auxiliator. Horatius *lib.* 2. *epist.* 7.

Pol. *Me miserum, patrone, vocares.*

Terentius *in Eunucho, actu* 4. *scen.* 6.

Te mihi patronum cupio.

Unde olim Patricii, qui a plebeis ad patrocinium eligebantur, Patroni dicebantur, de quibus plura Petr. Greg. *lib.* 4. *syntag. c. ult.* Rosinus *lib.* 1. *antiq. c.* 16. Revard. *in l.* 32. *ff. de reg. jur.* Inde manumissor Patronus dicitur passim in utroque jure: similiter appellatur & Advocatus *in l. sancimus* 2. *C. advoc. divers. jud.* Procuratoris Cæsaris *in l. fin. C. de advoc. fisci*, Desiderius Herald. *lib.* 2. *de auctor. rei jud. c.* 5. Sed de his patronis in præsenti non agitur, quia patronus in hoc titulo accipitur pro eo, qui Ecclesiam construxit, dotavit, aut reædificavit, quibus modis acquiritur jus hoc patronatus, ut infra *in c. novit*, dicemus.

4 De origine hujus juspatronatus.

Secundo sciendum est, quod primis Ecclesiæ sæculis, quibus Ecclesiæ, basilicæque primum constructæ fuerunt, ea erat Episcopalis gradus auctoritas, eaque Episcoporum prudentia, ut in commune sæpius de rebus Ecclesiæ, & ordinationibus clericorum consulerent: ea totius populi Christiani pietas, & humilitas, ut nemo aliquid in Ecclesia vellet habere peculiare, nemo specialem ullam, nisi eminentioris virtutis prærogativam quærere: ideoque nec patronorum Ecclesiarum, nec fundatorum ambitio privilegia extorquebat, nec ad Ecclesiarum constructionem, dotationemve privatis honoribus necesse erat excitare fideles; quare sub finem quinti sæculi Gelasius Pontifex relatus *in c. piæ mentis*, 16. *q.* 7. excitata jam in fundatoribus Ecclesiarum hac ambitione, monendum rescribit Julio Ecclesiam construenti in hæc verba: *Ipsum proculdubio præter processionis aditum, qui omni Christiano debetur, nihil ibidem se proprii juris habiturum.* Et in capite sequenti de alio fundatore ita cavet: *Ut nihil fundator ex hac basilica noverit vindicandum, nisi processionis aditum.* Quid tamen per processionis aditum ibi intelligatur, exponemus infra, *in c. novit.* Et in Concilio Tolet. 4. celebrato anno 671. relato *in c. noverint* 10. *q.* 1. fundatoribus Ecclesiarum omnis potestas in rebus, quas eisdem Ecclesiis conferunt, denegatur. Et in Concil. Cabil. 1. *can.* 14. habito anno 56. damnatur consuetudo illa, quæ jam obrepere cœperat: „ Quod oratoria per villas Potentum jam longo constructa tempore, & facultates ibidem collatas ipsi, quorum villæ sunt, Episcopis contradicant, idest repugnent, quominus ab Episcopis regantur. *Et tandem concludunt Patres*: Ut in potestate sit Episcopi, & de ordinatione clericorum, & de facultate ibidem collata, qualiter ad ipsa oratoria, & officium divinum possit impleri, & sacra libamina consecrari. „ Idem etiam cavetur in Concil. Aurel. 4. *can.* 7. Postea tamen cœpit concedi primo Episcopis in aliena diœcesi Ecclesias ædificantibus jus constituendi ibi presbyteros. Concil. Arausic. 1. *can.* 10. ibi: „Reservata ædificatori Episcopo hac gratia, ut quos desiderat clericos in re sua videre, ipsos ordinet is, cujus territorium est, vel si ordinati jam sunt, ipsos habere acquiescat. „ Unde patet juspatronatus (quod melius gratiam dicemus) ecclesiasticum prius in Ecclesia receptum fuisse quam laicale; forsan quia laici minus idonei judicabantur, ut de doctrina, & aptitudine presbyteri præsentandi judicarent. Postea jus hoc præsentationis laicis patronis concessum fuit primum in oratoriis privatis; cum enim illis concederetur, ut oratoria in agris propriis ad evitandam fatigationem familiæ ædificarent, Concil. Agath. *can.* 21. laici, qui in suis territoriis hæc oratoria construebant, cum ea sibi, & familiæ tantum ædificarent, nec ibi populus conveniret, efflagitarunt, ut presbyteros in eis divina officia celebraturos eligerent; quod concessit Imperator Justin. *in novel.* 123. *c.* 18. quam Consule Basilio Juniore, 10. Kal. Martii, anno 541. edidit, & Petro Præfecto promulgandam misit, hujus jurispatronatus priora fundamenta jacens his verbis: „ Si quis Oratorii domum fabricaverit, & voluerit in ea clericos ordinare, aut ipse aut ejus hæredes, si expensas ipsis clericis ministrant, & dignos denominant, denominatos ordinari: si vero indigni ab ipsis eliguntur, quos tanquam indignos prohibent sacræ regulæ ordinari, tunc sanctissimus Episcopus quoscumque putaverit meliores, ordinari procuret. „ Demum ad acuendam, seu puniendam aliquorum Episcoporum negligentiam, ut ajunt PP. Concilii Tolet. 9. *in cap. decernimus*, 16. *q.* 7. & fidelium pietatem excitandam, facultas illa præsentandi presbyteros ad quascumque Ecclesias, in quibus juspatronatus haberent, protracta fuit. Cujus potestatis antiqua vestigia extant *in c. Abbatem* 18. *q.* 2. & *in dict. c. decernimus*, & *in c. monasterium* 16. *q.* 7. ubi Leo IV. ita statuit: „ Monasterium, vel oratorium canonice constructum a dominio constructoris eo invito non auferatur, liceatque illi presbytero, quem voluerit, pro sacro officio ipsius diœcesis, cum consensu Episcopi, ne malus existat, commendare. „ Et in Concil. Paris. 6. *lib.* 1. *c.* 22. quod insertum legimus Capitul. Caroli *lib.* 5. *c.* 178. in hæc verba. „ De clericis vero laicorum, unde nonnulli eorum conqueri videntur, eo quod quidam Episcopi ad eorum preces nolint in Ecclesiis suis eos, cum utiles sint, ordinare, visum nobis fuit, ut in utrisque partibus pax, & concordia servetur, & cum charitate, & ratione utiles, & idonei eligantur, ut si laicus idoneum, utilemque clericum obtulerit, nulla qualibet occasione ab Episcopo sine certa ratione repellatur. Et si rejiciendus est, diligens examinatio manifestum facit. *Quod etiam cavetur in Conc. Vuormat. can.* 49. *ibi*: Ut si laici clericos probabilis vitæ, & doctrinæ Episcopis consecrandos, suisque Ecclesiis constituendos obtulerint, nullaque qualibet occasione rejiciant. „

5 De progressu ipsius juris.

Sequentibus vero Ecclesiæ sæculis indubitatum fuit jus hoc patronatus laicorum, nempe ut fundatores Ecclesiarum, eorumque hæredes presbyteros Episcopo in Ecclesia a se, vel a parentibus suis fundata instituendos præsentarent, ut supponitur *in c.* 1. 2. & 3. *hoc tit.* quæ præsentatio plerumque commendatio appellatur in Concil. Arelat. sub Carolo, *can.* 5. ibi: „ Ut laici omnino a presbyteris non audeant munera exigere propter commendationem Ecclesiæ, quia propter cupiditatem plerumque a laicis talibus presbyteris Ecclesiæ dantur, qui ad peragendum sacerdotale officium sunt indigni. *Magunt. sub Carolo can.* 30. *ibi*: Ut laici omnino munera injusta non exigant a presbyteris propter commendationem Ecclesiæ cuiquam presbytero. „ Prosequuntur alia de origine, & progressu hujus jurispatronatus, Filesacus *in c. cum vos* 4. §. 2. *de offic. Ordin.* Hallier. *de sacris elect. d. sect.* 8. *c.* 1. *art.* 2. Bosquetus *in notis ad Innoc. lib.* 3. *epist.* 192. Illud tamen notandum est, patronum excommunicatum, etiam laicum, non posse presbyterum præsentare, & institutionem ab Episcopo ob talem præsentationem factam nullam esse, ut *ex c. venerabilem* 34. §. *unde*, probat Illustr. Ramos *pro Episc. Lusit. prop.* 3. §. 2. *n.* 80.

6 Traditur ratio dubitandi.

Ex quibus jam apparet vera ratio præsentis decisionis; nam cum ex gratia tantum concessum sit patronis laicis jus commendandi, seu præsentandi presbyteros in Ecclesiis, in quibus obtinent patronatum, ut ab Episcopis, si digni fuerint, instituantur; nec facile laici possint idoneitatem ipsorum presbyterorum agnoscere, ideo non solum prohibitum est patronis propria auctoritate presbyteros instituere, verum etsi contra fecerint, tam ipsi, quam clerici ab eis Ecclesias accipientes, excommunicatione feriantur: cujus censuræ conscientia adacti nonnulli patroni Ecclesias Episcopis restituerunt, de his donationes conscribentes, quarum exempla referunt Matthæus Paris. *in Vuillem.* II. Ambrosius a Morales *in vita S. Eulogii, c.* 8. Accedit, nam nemo sine institutione canonica potest beneficium ecclesiasticum obtinere, *c.* 1. *de R. J. lib.* 6. sed ea institutio ab Episcopo datur: igitur absque ejus auctoritate non potest præsentatus a patrono beneficium ecclesiasticum obtinere. Faciunt quæ de Ecclesiis non recipiendis a laicis congessi *in c. quisq.* 43. *de elect.* Recte ergo Alex. III. in præsenti statuit, patronum non posse propria auctoritate Ecclesiam concedere absque Episcopi institutione. Et licet Episcopus teneatur præsentatum a patrono, si dignus est, necessario instituere, ut dixi supra pro dubitandi ratione; non tamen inde infertur, necessariam non esse Episcopi institutionem; siquidem etsi præsentatus idoneus sit, adhuc post præsentationem eget canonica institutione ab Episcopo obtinenda.

7 Exponitur Innocentii 3. epist.

Ex hucusque traditis lucem accipit Innocentius III. *lib.* 3. *regest.* 15. *epist.* 192. ubi Mathildi Comitissæ Flandrensi in hæc verba rescribit: „ Et si precibus tuis favorem præstare secundum Deum benevolum intendamus, eas tamen quas repellit justitia, nos admittere non debemus, cum ejus locum, qui justus est, & justitiam diligit, licet immeriti, teneamus in terris. Oblata quidem nobis ex tua parte petitio continebat, quod cum in quodam loco tui dotalitii, Nepa nomine ad honorem Dei Ecclesiam fundare proponas, & de bonis tuis sic plena manu dotare, quod Canonicis, qui Deo ibidem pro tempore servirent, necessaria vitæ non desint, juspatronatus, & præbendarum collationem in ea tibi, ac successoribus tuis reservare petebas. Quorum primum admittimus: secundum vero non duximus concedendum, cum non expediat saluti concedi. Quia cum ex devotione te asseras assumpsisse propositum in loco prædicto Ecclesiam construendi, acquires eo plus animæ, quo minus in ea corpori reservabis. Unde devotionem tuam exhortamur in Domino, quatenus illud perficere studeas, quod ad tuam salutem, & ecclesiasticam pertinere dignoscitur honestatem. Datum Laterani II. Nonas Januarii, Pont. N. anno quintodecimo. „ Quibus in verbis, vel agit Innocentius de collatione absoluta præbendarum facienda per patronum propria auctoritate vel de præsentatione nuda per patronum facienda: & si de illa, quare decisionem suam non probat Pontifex præsenti canone, & similibus? Si agit de præsentatione per patronum facienda, injuste illi, videlicet Comitissæ, & ejus successoribus prohibetur in ea Ecclesia a se constructa, juxta hucusque tradita; præcipue cum *in cap. final. de concess. preb. cap. dilecto, de testibus*, eidem Comitissæ concedatur præsentatio præbendarum in aliis Ecclesiis, in quibus jus obtinet patro-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

patronatus, & in eadem specie præbendarum Regi Angliæ præsentationem competere supponitur *in c. cum inter, de consuet.* igitur non recte talis præsentatio Comitissæ, & ejus successoribus legitimis patronis ab Innocentio denegatur. Et si collatio absoluta Comitissæ prohiberetur, superflua est ea decisio, siquidem jam jure communi ex hoc textu, & aliis supra expensis generaliter patronis erat interdicta. Bosquetus in notis ad ipsam epistolam utrumque admittit, ita ut Innocentius ibi prohibeat collationem præbendarum, ut in præsenti ab Alexandro prohibetur, idest concessionem propria auctoritate, irrequisito Episcopo, ne videlicet præsentati a Comitissa virtute tantum ipsius electionis admitterentur ad præbendas. Accipit etiam Innocentium de præsentatione nuda, & ait, eam denegari Mathildi, quia cum esset conventualis Ecclesia, quæ fundabatur, propter honestatem electio ad ipsos Canonicos spectare debebat, juxta textum *in c. novit* 25. *hoc tit.* ubi plura adduxit Barbosa. Sed licet verum sit, in Ecclesiis conventualibus, & collegiatis non competere patrono jus præsentandi superiorem Prælatum, *c. Massana, de elect.* nisi specialiter in ipsa fundatione id cautum sit, ut in casibus relatis ab Alteserra *de Ducibus, & Comitib. c.* 9. tamen patronum posse in ipsis Ecclesiis ad præbendas præsentare clericos idoneos, constat *ex dict. cap. cum inter, de consuet. cap. dilecte, de preb.* Quare dicendum est, in eo textu non prohiberi Comitissæ nudam præsentationem ad præbendas, sed collationem ipsarum in sua propria, & stricta significatione irrequisito videlicet Episcopo; nam cum per concessionem præbendarum nulla cura animarum Canonicis competat, ut in aliis beneficiis Ecclesiasticis, de quibus in hoc textu, existimabam Comitissam posse eligere, & propria auctoritate in ipsis præbendis clericos instituere. Quæ interpretatio facile suadetur ex illis verbis: *secundum vero non duximus concedendum, cum tua non expediat saluti.* Ex quibus deducitur, ex tali collatione ipsam peccatum incurrere, quia videlicet propria auctoritate, irrequisito Episcopo, intendebat præbendas ipsas conferre, contra præsentem textum, & hucusque tradita. Et licet juspatronatus spectet ad supremos Monarchas, tantum ipsi possunt præsentare, non vero instituere in Ecclesiis vacantibus, ut docte probant Cochier *in tractat. de primariis precibus, in proœm. pag.* 3. Vivianus *in praxi jurispatron. lib.* 11. *cap.* 12. Solorzanus *lib.* 3. *de jure Indiar. tom.* 2. *num.* 40.

C A P U T V.

Idem a *Eborac. Archiepiscopo.*

QUod autem consulis, si clericus idoneus ad vacantem Ecclesiam præsentatus non fuerit ab Episcopo diœcesano admissus, & postmodum alius idoneus præsentatus, & institutus ab Episcopo *b* possessionem tenuerit corporalem, an priore clerico Ecclesiam petente debeat posterior priori præferri? dubium non est, quin casu isto melior sit conditio possidentis; quoniam antequam præsentatio per diœcesanum Episcopum approbetur, ratum *c* non est quod a patrono fuerit inchoatum. De cetero prudentiæ tuæ litteris præsentibus intimamus, quod si laici clericis vel collegiis de concessionibus, vel donationibus instrumenta concesserunt in hæc verba, vel similia: Concessi, vel dedi Ecclesiam, & præsenti charta firmavi, si consensus Episcopi non *d* accesserit, nihil agi videtur; a laico enim Ecclesia donari non potest. Patronatu autem de auctorirate, & assensu Episcopi certum est a laico in eadem de jure conferri.

N O T Æ.

a Eborac.) Ita etiam legitur post Concil. Lateran. *p.* 3. *c.* 15. & 1. *colleet. sub hoc tit. c.* 7. ubi additur *pars capitis Relatum*, ut cognoscamus in præsenti referri secundam partem textus *in c. relatum, de cleric. non resid.*

b *Possessionem teneret.*) Idest canonicam institutionem, ut exponit Covar. *lib.* 3. *c.* 16. & probavi *in c. ex frequentibus, de iustit.*

c *Ratum non est.*) Juxta tradita superiori commentario.

d *Non accesserit.*) Si autem accesserit, valida est donatio, *c. illud, c. suggestum, hoc tit.* probavi *in c. pastoralis, de donat.*

COMMENTARIUM.

1 Conclusio referitur, & probatur.

EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio: *Patronus laicus potest variare, & duos successive præsentare.* Probant eam textus *in c. cum autem* 24. *cap. pastoralis, c. fin. hoc tit. Clement. plures, §. fin. eodem tit.* Illustrant ultra congestos in præsenti a Barbosa, idem Barbosa *de potest. Episc.* 3. *pars, alleg.* 62. *n.* 151. & *lib.* 3. *jur. Eccles. cap.* 12. Vivianus *de jurepatron. lib.* 10. *c.* 1. *cum seq.* Valensis *de benef. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 15. Escobar *de puritate sanguinis, q.* 7. *n.* 6. Balboa *in cap. cum Bartholdus, n.* 58. *de judic.* Joan. Crotus *in repetit. ad hunc textum*, Mendo *de jure acad. lib.* 1. *q.* 30.

2 Traditur dubitandi ratio.

Sed in præsentem assertionem pro dubitandi ratione fic insurgo: Per præsentationem legitime factam a patrono acquiritur jus præstandi ad ipsum beneficium, ita ut statim possit petere institutionem ab Episcopo, *c. pastoralis, hoc tit.* ubi docent Glossa, & Abbas, Ripa *in rubr. de judic. n.* 71. Gomez *in regul. Cancs. tit. de non tollend. jure quæsit. quæst.* 1. Unde clausulam illam, dummodo alteri jus quæsitum non sit, quæ apponi solet in collatione beneficiorum, comprehendere habentem tantum præsentationem ad illud beneficium, docuerunt Gomez *ubi supra*, Rebuffus *in eadem regula, glos.* 6. & facit text. *in c. super eo, de offic. deleg.* sed jus semel uni quæsitum, sine ejus voluntate auferri non valet, *l.* 1. *ff. si quid in fraud. patron. l. diem* 9. *non autem, ff. de aqua pluvia*; ergo Patronus postquam semel præsentationem ad beneficium fecit, non potest amplius variare. Augetur hæc difficultas primo ex eo, nam cui competit electio, semel dumtaxat eligere valet, *l. apud* 20. *ff. de opt. legat. leg. servi electione* 5. *l. huiusmodi* 84. *§. Stichum* 9. *l. statum liberum* 11. *in fine, l. legatorum* 33. *in fine, ff. de leg. l.* 8. *C. de institt. l.* 17. *C. de testib. l.* 4. *§.* 2. *ff. de lege commiss.* igitur nec patronus mutare præsentationem potest. Augetur secundo hæc difficultas, nam si patrono laico variatio absolute permitteretur, sæpe sæpius illi variare liceret; sed non potest nisi semel variare, ut argumento textus *in l. boves, §. hoc sermone, ff. de V. S.* docent Cevallus *commun. contra commun. quæst.* 265. *per totam*, Barb. *d. alleg.* 72. *n.* 161. Escobar *de puritate, d. q.* 7. *n.* 62. Ergo quia patronis laicis absolute variare non licet,

3 Quando jus patronatus sit laicale.

Qua dubitandi ratione non obstante vera est præsens assertio, pro cujus expositione sciendum est, jus patronatus duplex esse; aliud ecclesiasticum, aliud sæculare, seu laicum; jus patronatus ecclesiasticum dicitur, non quia clericis competat, ut vult Vvamesius *tom.* 2. *consil.* 470. existimans naturam jurispatronatus ex qualitate, & conditione possidentis repetendam esse, ita ut laicale censeatur si laicus illud obtineat; sed dicitur illud quod competit Ecclesiæ, vel ratione Ecclesiæ alicui, sive clerico, sive laico, etsi originem habuerit ex patrimonio laici; nam sufficit postea quovis modo, sive testamento, aut donatione, translatum esse in Ecclesiam, Capitulum, seu Collegium Ecclesiasticum canonicorum regularium, aut sæcularium, vel alicui dignitati, aut beneficio ecclesiastico esse annexum, *c. un. §. verum, hoc tit. in* 6. docent Covar. *pract. cap.* 36. *n.* 5. Valensis *de benef. lib.* 1. *tit.* 4. Valascus 2. *p. consil.* 163. Garcia *p.* 5. *de benef. c.* 1. *ex n.* 553. Vivianus *in praxi, p.* 1. *l.* 1. *c.* 3. *ex n.* 3. Barbosa *l.* 3. *jur. eccles. cap.* 12. *ex num.* 6. Sanchez *l.* 2. *consil. cap.* 3. *dub.* 67. quia penes communitatem ecclesiasticam non potest residere jus patronatus, quod non sit ecclesiasticum, ut probat Salgado *de protect. Regia*, 3. *par.* Unde quoties jus patronatus competit ratione dignitatis, officii ecclesiastici, vel administrationis honorum Ecclesiæ, etsi laici illud obtineant, Ecclesiasticum dicitur. Jus vero patronatus laicale appellatur, quod alicui, sive clerico, sive laico competit ratione proprii patrimonii, non beneficii, vel Ecclesiæ, Covarruv. *d. c.* 36. *n.* 2. Flaminius *de resign. benefic. l.* 2. *q.* 4. *n.* 40. nec interest, quod patrimonium illud acquisitum sit intuitu Ecclesiæ, quia cum ex generali consuetudine clerici de talibus bonis testari possint, & in illis eis ab intestato succedatur sicut in patrimonialibus, videtur clericus dotans, vel extruens Ecclesiam sibi, suisque hæredibus, vel consanguineis jus patronatus ratione patrimonii reservasse, & ita laicale judicatur. Circa jus patronatus competens hospitalibus, collegiis, & similibus locis, distinguendum est juxta tradita *in c.* 4. *de relig. dom.* ita ut si loca ipsa auctoritate Episcopi constructa, & erecta sint, ita ut loca religiosa, & pia dicantur, jus patronatus ecclesiasticum sit; si vero absque Episcopi licentia erecta sint, jus patronatus laicale dicatur. Plures alios casus inde resolventes docent Lambertinus *de jurepatron. 1. p. l.* 1. *art.* 5. *q.* 1. Vivianus *eodem tract. l.* 1. *c.* 3. Gregorius Lopez, & Humada *in l.* 13. *tit.* 5. *partit.* 1. Vasquez *in opusc. moral. tit. de benef. c.* 2. *§.* 1. Felicianus Vega *in c. quanto, n.* 27. *de judiciis*, Salgado *de protect. Regia*, 3. *part. cap.* 9. *ex num.* 10. Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 3.

Secundo sciendum est, quod inter alias differentias, quæ versantur inter jus patronatus ecclesiasticum, & sæculare, ex quibus quadraginta octo refert Vivianus *d. l.* 1. *c.* 3. illa præcipua versatur, quod patronus laicus potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & alium simul, seu successive accumulando præsentare, patronus autem ecclesiasticus id facere nequit. Cujus differentiæ rationes varias assignarunt Doctores supra laudati. Aliqui docuerunt, quod præsentatio patroni ecclesiastici habet vim electionis, in qua non cadit variatio, quia statim electo acquiritur jus in re, sequuta electionis acceptatione, *c. publicato*, ubi glossa, *c. quod sicut, de elect.* quod secus procedit in præsentatione facta a laico, quia per eam nullum acquiritur jus. Vivianus *in d. c.* 1. *n.* 5. & 2. *p. l.* 8. *c.* 9. Sanchez *l.* 2. *consil. c.* 3. *dub.* 66. Valenzuela *consil.* 103. *n.* 4. Narbona *in l.* 20. *tit.* 1. *l.* 4. *Recopil. glos.* 22. *n.* 32. Barbosa *l.* 3. *jurisd. eccles. c.* 12. & *alleg.* 52. *n.* 174. Sed hæc ratio facile convincitur: tum quia nullo juris loco cavetur, præsentationem patroni ecclesiastici vicem obtinere electionis; tum etiam, quia etsi electionis vires haberet, non ideo jus in re produceret, sed ad rem tantum, ut probat Barbosa *de potest. Episcop. alleg.* 57. *n.* 197. Quare ea ratione omissa, verior, ni fallor, ea est, quod cum patronum ecclesiasticum minus deceat instabilitas, seu variatio, *Clem. un. de renunc.* & aliunde plus temporis ei, quam laico conceditur, ut mature deliberet quem eligat, & clerici facilius, melius que possint noscere, ac invenire clericos idoneos, quam laici, propter assiduam conversationem cum eis, ideo illi variare nequeunt, laici autem variare valent. Docet Lambert. *ubi supra d. art.* 1. Laici igitur possunt variare, aut uno contextu plures nominando, ut Episcopus ex eis, quem malit, instituat, *Clem. plures, §. fin. hoc tit.* aut diversis temporibus varios præsentando, *c. cum autem* 24. *c. pastoralis* 29. *hoc tit.* docet Lara *de capel.* 2. *p. c.* 8. *n.* 9. ubi docet, Collegio, seu Universitati non licere variare, quod etiam tenuerunt Cevallos *commun. q.* 65. & 69. Guttierez *de juram.* 3. *part. c.* 13. *per tot.* Mendo *de jure acad. l.* 1. *q.* 30.

5 Traditur ratio decidendi.

Ratio præsentis assertionis ex eo provenit; nam cum ante institutionem ab Episcopo factam ratum non sit quod a patrono fuit inchoatum, ideo ante ipsam institutionem pendente tempore concesso ad præsentandum, potest ipse variare, illis adstantibus conditionibus, videlicet ut prima præsentatio firma maneat, ei secundam accumulando, non vero abrogando. Garcia *de benef. 5. p. c. 9. n.* 211. Escobar *d. q.* 7. *n.* 55. & tunc præfertur primo præsentatus, si dignus est, secundus vero indignus. Etiam desideratur, ut primo præsentatus nullum aliud jus extra præsentationem acquisierit; nam si lis mota fit, & ita per contestationem jus illam prosequendi illi quæsitum sit, non potest patronus variare in ejus præjudicium, ut resolvunt Covar. *pract. c.* 36. *n.* 7. Barbosa *d. alleg.* 72. *n.* 162. Escobar *d. q.* 7. *n.* 60. qui alia prosequuntur de hujusmodi variatione.

6 Dissolvitur dubitandi ratio.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa: nam licet certa, & generalis regula sit, quod in præjudicium juris quæsiti tertio variare, aut quicquam statui non possit: ea tamen accipienda est in jure perfecte quæsito, & dum aliud a jure statutum non est, quia tunc censetur facta variatio juris auctoritate, & in prima præsentatione eam inesse conditionem, nisi aliud postea visum fuerit, secundum permissionem iterum præsentandi. Quæ conditio cum semper tacite insit ex secunda præsentatione, nullum præjudicium primo præsentato fit, argumento legis *iniuriarum* 13. *§. 1. ff. de iniuriis*, pluribus relatis illustrat Barbosa *axioma* 135. *n.* 8. Nec obstat primum difficultatis augmentum deductum *ex d. l. servi electione*, cum similibus: nam ratio, quare legata optione, seu electione, semel dumtaxat legatarius eligere potest, redditur *in d. leg. apud* 20. in illis verbis: *Quia omne jus legati prima testatione, qua sumere se dixisset, consumsisse.* Quoniam res continuo ejus fit simul ac dixerit, eam sumere: quam illustrat Pinellus *l.* 2. *feliciß. c.* 16. Arias a Mesa *lib.* 2. *variar. c.* 28. quæ ratio cum cesset in præsentatione facta a patrono laico, quia nullum jus perfecte illi quæsitum est, recte admittitur variatio. Accedit nam in ultimis voluntatibus hæredi, aut legatario variare nonnunquam licet, *d. l. servi* 5. Nec contrarium probatur *in l. Divus* 22. *§. licet, de usu & habit.* quia in ea specie habitatio totius domus fuerat legata; quare recte poterat legatarius etiam post electionem unius partis ad aliam partem se transferre, eamque habitare; in contractibus vero ita demum variare licet, si res integra sit, *leg. si certarum* 17. *§. fin. ff. de testam. milit.* Nec contrarium probatur *in l.* 66. *ff. de procurat.* ubi post electionem non licet variare, quia textus ille procedit lite jam contestata: tunc enim cum non sit res integra, nec in contractibus variare licet. Tandem non obstat ultimum augmentum ipsius dubitandi rationis; nam licet patrono laico variare permittatur: non tamen illi hoc permittitur amplius quam semel, ut tollatur confusio, seu processus in infinitum, quæ provenit ex actuum multiplicitate, & reiteratione, *l. qui bona* 13. *§. ultim. ff. de damno infect. l. fideicommissa* 11. *§. si quidem* 18. *ff. de legat.* 3. Nec contrarium probatur *in dict. Clement. plures, §. final.* quia textus ille procedit, quando plures simul, non autem successive præsentantur; quod & patrono ecclesiastico licere, docet Rochus a Curte *verso Honorificum, quæst.* 9. *num.* 34. veluti si alternativam præsentationem faciat, aut plures simul præsentet, ut ex eis Episcopus eligat magis idoneum: aut si idoneos omnes judicaverit, quem maluerit: non autem in eo textu docetur, posse patronum laicum sæpe sæpius variare, ut contra Spinum probat Covaruv. *d. c.* 36. & post eum Escobar *de jurit. d. quæstion.* 7. *num.* 63.

C A P U T VI.

Idem a *Exon. Episcopo.*

QUia clerici quidam vestræ jurisdictionis *b* advocatias Ecclesiarum, sicut accepimus, comparant, vel quocunque modo possint, acquirunt, ut postmodum *c* filii, vel nepotes ad easdem præsententur Ecclesias, nos tamen pravam consuetudinem penitus eradicare volentes nihilominus præsentium vobis auctoritate m. atque præ. ut ne id attentare præsumant, universis Ecclesiis jurisdictionis vestræ ulterius arctius inhibere curetis: & si presbyteri Ecclesiarum vestrarum advocationes acquisierint, eos advocationibus taliter acquisitis, ap. rem. auctoritate Ap. *d* spolietis.

N O T Æ.

1 a Exon.) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. c.* 8. post Conc. autem Later. *p.* 13. *c.* 14. habetur, *Herefordiensi, & Abbati de Forde*; quæ inscriptio in hac sexta collectione est capitis sequentis, ubi eam exponemus. De Exoniensi Angliæ diœcesi nonnulla adduxi *in c.* 6. *de filiis preb.*

2 b *Advocatias.*) Idest jus patronatus: quid tamen advocatia in sacris canonibus significet, & de ejus origine, & usu in Ecclesia, agemus infra *in c. præterea*, ubi textum hunc exponemus.

3 c *Filii, vel nepotes.*) Certum est, patronum posse filium proprium, seu nepotem idoneum ad beneficium præsentare, *c. consuluit*, ubi Glossa *verbo Auctoritate, hoc tit.* Lambertinus *de jurepatr. l.* 2. *p.* 1. *q.* 8. *art.* 12. Flamin. *de resign. l.* 9. *q.* 17. *n.* 122. Velascus *de privil. pauper.* 2. *p. q.* 62. *ex num.* 25. quippe suffragium patris filiis prodesse solet, *l. illud, ff. quod cujusque universi.* Et quia hoc sacris canonibus non reperitur prohibitum, concessum creditur, argumento textus *in c. cum Sedem, de desponsa.* quamvis patronus seipsum præsentare nequeat, *c. per nostras* 26. *hoc tit.* quia tunc non datur distinctio inter præsentantem, & præsentatum, *cap. fin. de institt.* quando vero pater filium præsentat, adest diversitas personarum, cum revera distinctæ sint, ut probat Riccius *in praxi fori, decis.* 194. & licet fictione juris pro una accipiatur quoad acquisitionem virtute patriæ potestatis, *§. versa vice, Institt. de inutilibus*; & hæc potestas non attendatur in spiritualibus, *c. fin. de judiciis, lib.* 6. ficut nec alias in his, quæ sunt publici juris, *l.* 1. *ff. de auctor. tut. l. nam quod* 14. *ad Trebell.* quare quoad fructus beneficiorum filium pro patrefamilias haberi, docuit Gratianus *tom.* 3. *discept. c.* 576. *num.* 6. ideo patronus potest filium proprium idoneum ad beneficium præsentare. Nec contrarium probatur in præsenti textu; nam procedit quando pater comparavit, vel alio modo acquisivit jus patronatus primo, & principaliter, ut filios, vel nepotes suos ad ipsas Ecclesias præsentaret solo sanguinis amore ductus, & nullas idoneitatis habita ratione; quod repugnat sacris canonibus relatis *in c. grave* 29. *de preb. cap. unic. vers. circa, ut eccles. benef. conf. tuam* 10. *de ætate, & qual.* & ita intenderet successionem admittere in beneficiis ecclesiasticis, contra ea quæ adduxi *in cap.* 1. *de prebend.* ideo ab Alexandro in præsenti improbatur similis abusus clericorum Exoniensis diœcesis, ut docuerunt in præsenti Butrius *num.* 6. Cardinalis, Abbas, & Rochus a Curte *de jurepat. verbo Honorificum, quæst.* 4.

d *Spolietis.*) Nec tale jus patronatus restituendum est venditori, ut probat Lotherius *de re benef. l.* 2. *q.* 9. *n.* 67. ut ita hac pœna afficiatur etiam venditor, ut *in c. Salvator* 1. *q.* 3. *cap. consulere, de simon.* nam quando quis privetur aliquo lucro contemplatione alterius, applicari debet illi, cujus contemplatione privatio fit, Glossa *in c. si diligenti, verbo Perdant, de foro compet.*

C A P U T VII.

Idem *H.* a *Eforden. Episcopo, & Abbati de For.*

EX litteris I. *b* Salesberien. Episcopi accepimus, quod defuncta *c* persona Ecclesiæ de Lauton, G. miles, qui villam, in qua Ecclesia *d* sita est, a monasterio de *e* Vvinton ad firmam tenebat, ad eandem vacantem Vvillelmum de Leicestra clericum prædicto Episcopo præsentavit. Post aliquantum temporis Abbatissa prædicti monasterii ad Episcopum veniens, ei Vvillelmum de Norale ad præscriptam Ecclesiam præsentavit. Episcopo autem nolente personam præsentatam ab ea recipere, tandem ad venerabilem fratrem nostrum Cant. Archiepiscopum Abbatissa accessit, & apud eum gravem querimoniam de Episcopo deposuit, Archiepiscopus, quia sibi visum erat, quod factum militis super præsentatione præfata nullius elset momenti, prædicto Episcopo in virtute obedientiæ injunxit, quod personam illam

illam reciperet, & in possessionem induceret, quam Abbatissa decreverat sibi præsentandam. *Et infra*: Restitutione autem facta causam audiatis, ita quidem quod si vobis constiterit, quod præfato militi præscripta villa fuerit, non excepto jurepatronatus *f* ad firmam concessa, vel antequam de jurepatronatus inter Abbatissam, & militem controversia esset suborta, præfatus Vv. de Leicestra in præscripta Ecclesia per institutionem Episcopi ad præsentationem militis fuisset institutus, ei dummodo alias idoneus sit, Ecclesiam ipsam adjudicetis, ita quod si Abbatissa obtineret adversus militem, illi de temporalibus deberet respondere.

NOTÆ.

a *Eordem.*) Ita legitur in prima collectione, *sub hoc tit. c.* 3. licet aliter legatur post Concilium Lateran. *p.* 15. *c.* 5. De Efordiensi diœcesi Angliæ jam egi *in c.* 2. *de tempor. ordin.* Monasterium Fordæ Angliæ est in Comitatu Bononiensi, de quo in indice sacrarum ædium Angliæ ita legitur: *Forda in Comitatu Devenis, titulo sanctæ Mariæ fundatrix Adelica filia Balduini: est Ordinis Cisterciensis, anno* 1135. *c.* 9. *n.* 5.

b *I. Salisberien.*) Joannes videlicet Salisberiensis, de quo aliqua adduxi *in c.* 28. *de appell.*

c *Persona.*) Idest presbytero, seu parocho, qui persona in sacris canonibus dici solet, ut probavi *in cap.* 8. *&* 12. *de reser.*

d *Ecclesia sita.*) Quam conjunctam cum villa retinebat; nam Ecclesiam ipsam per se laici ad firmam tenere non possunt, *c.* 6. *ne clerici, vel mon.* ubi dicemus.

e *Monasterio de Vvinton.*) Quod est monasterium monialium Ordinis D. Benedicti in pago Vintoniæ, proxime Salisberiam urbem, quod fundavit Etgerus Rex Angliæ, & in eo Edita ejus filia habitum suscepit, ut refert Vergilius *l.* 6. *hist. Anglie, fol.* 117.

f *Firmam.*) Firma quid significet, exposui *in c.* 2. *de locato.*

COMMENTARIUM.

CUM jurpatronatus antecedenter sit spirituale, seu spiritualibus annexum, ut probavi *in c. quanto* 3. *de jud.* non potest per se, ut in capite antecedenti docetur; cum universitate tamen bonorum, titulo venditionis, donationis, seu simili, recte in alium transferri potest ex præsenti textu, & *9. cum sicut, hoc tit. l.* 15. *tit.* 5. *p.* 5. & tunc præsentatio competit illi, penes quem residet jurpatronatus, ut pluribus exemplis illustrat Salgado *l.* 3. *labyrinthi, c.* 5. Covar. *l.* 1. *var. c.* 13. Costa *in c. si pater,* 2. *p. verbo Trebellianica, n.* 7. Lambertinus *jurepatron.* 2. *p. l.* 1. *q.* 5. *art.* 11. Hermosilla *in l.* 15. *tit.* 5. *partit.* 5. *glos.* 4. *&* 5. Riccius 5. *p. collect.* 1731. Burgos de Paz *consil.* 31. *n.* 14. Noalis *de transmissione, casu* 607. Molina *de primog. l.* 2. *c.* 24. Barbosa *l.* 3. *jur. eccl. c.* 12. *n.* 225. Olea *de cess. jur. tit.* 3. *q.* 8. *n.* 27. ideo cum villa in præsenti specie fuisset titulo locationis ad longum tempus in militem translata, ex quo titulo dominium utile in conductorem transfertur, ut probavi *in c. ad aures, de rebus Eccles.* ideo potuit miles tamquam verus patronus præsentare personam idoneam ad Ecclesiam, quæ erat in ipsa villa; quia jurpatronatus ad ipsum tanquam ad verum Dominum spectabat, ut jam notavi *in c. cum Bertholdus, de re judic.*

CAPUT VIII.

Idem a *Vvinton. Episcopo.*

QUamvis simus. *Et infra*: Illud prætereundum non duximus, super quo te intelleximus dubitare, quod si aliquis laicus Episcopo inconsulto Ecclesiam non *b* vacantem concedit alicui religiosæ domui, & postea cum vacaverit, ad præsentationem ejusdem laici aliquis clericus ibi fuerit per diœcesanum Episcopum institutus, prior concessio secundam institutionem, quominus habeatur rata, & firma, non potest, nec debet aliquatenus impedire. Cum illa concessio de jure nullius possit esse momenti: tum quia de re non vacante facta est: tum quia laicus sine auctoritate Episcopi nemini potest Ecclesias dare, licet religioso loco patronatus jus conferendi liberam habeat facultatem. Si vero jurpatronatus Ecclesia vacante religioso loco contulerit, & aliquis sine præsentatione fratrum ejusdem loci fuerit in ipsa Ecclesia institutus, ejus institutio secundum rigorem juris est *c* irritanda.

NOTÆ.

a *Vvinton.*) In prima collectione, *sub hoc tit. c.* 10. reperitur textus hic prout in præsenti transcribitur; & alias ejus partes dedi *in c. ceterum, de reser.*

b *Non vacantem.*) Eo animo, ut vivente ejus Rectore ad locum religiosum pertineret, alias si ea mente, ut defuncto Rectore ad ipsos religiosos Ecclesia spectaret quoad proprietatem, valeret concessio de Episcopi licentia facta, *c. consultationibus, de don.* ut jam exposui *in c.* 2. *de concess. preb.* Regulariter autem patronus non potest ad beneficium nondum vacans aliquem præsentare, *c. fin. de concess. preb.* pluribus relatis probat Solorzanus *de jure Indiar. l.* 3. *c.* 15. *n.* 56.

c *Irritanda.*) Quia durante tempore ad præsentandum patrono concesso, non potest Episcopus aliquem propria auctoritate in Ecclesia instituere, ut dicemus infra, *in c.* . . . .

COMMENTARIUM.

EX hoc textu communiter deducitur, patronum non posse jurpatronatus, quod obtinet, propria auctoritate in laicos transferre; posse vero loco religioso, etiam inconsulto Episcopo, illud donare; quod etiam probatur *in c. significavit* 41. *de test. c. un. hoc tit. in* 6. & docent Rochus a Curte *de jurepat. verbo ipse, vel is a quo, q.* 13. *n.* 32. Lambertin. *eod. tr.* 2. *p. l.* 1. *art.* 10. *q.* 1. *princ. n.* 4. Barbosa *l.* 3. *juris eccles. c.* 12. *n.* 244. Garanna *in c. consultationibus, n.* 5. *de don.* Abbas Panorm. *q.* 5. *per tot.* Valensis *de bonef. l.* 1. *tit.* 4. *n.* 2. qui varias hujus discriminis rationes assignavit, quibus omissis illa videtur verior ratio, quod quando fit donatio jurispatronatus alteri laico, debet Episcopus prius agnoscere, an expediat Ecclesiæ patronum mutare, & an fraus aliqua simoniaca intercedat: quod non ita evenit in loco religioso, siquidem semper expediet Ecclesiæ illum potius, quam laicum patronum habere. Nec obstat text. *in c. cura* 11. *hoc tit.* in illis verbis: *Cum laici non possint in alios, nisi jus quod habent transferre.* Ex quibus deduci videtur, posse patronum jus, quod habet, in alium transferre indistincte, sive laicum, sive religiosum; nam ea verba non sunt accipienda de donatione jurispatronatus, sed de præsentatione ad Ecclesiam vacantem per patronum facta, ut in principio textus; unde ibi docetur, non posse laicum absque Episcopi auctoritate beneficium conferre virtute jurispatronatus, quia tantum jus, quod habet, videlicet quod ex præsentatione acquiritur, dare potest; non vero ea verba sunt accipienda de donatione jurispatronatus, ut ibi latius dicemus.

Contrarium etiam, imo nec in religiosum locum posse laicum patronum jus illud transferre, probari videtur *ex c. nullus, hoc tit.* ubi indistincte statuitur, non posse laicum Ecclesiæ decimas, vel quodlibet aliud jus ecclesiasticum in locum religiosum transferre absque Episcopi licentia; quod etiam expresse docetur *in c.* 28. *hoc tit. in 1. collect.* ubi ait Alex. III. „ Super eo vero, quod clerici, & religiosæ, sicut asseris, personæ, litterarum intuitu, quas habent a laicis, sibi jus in Ecclesiis vindicant, hoc tibi volumus innotescere, quod ubi auctoritas Episcopi non accesserit, per litteras illas non possunt Ecclesias obtinere. „ Ergo quia non licet laicis jurpatronatus, quod habent, Religiosis locis donare. Sed omissis variis Interpretum solutionibus, credo in his juribus nullo modo agi de donatione jurispatronatus, sed potius de ipsa Ecclesia quoad proprietatem, seu quoad jus exigendi decimas virtute talis concessionis; passim enim in hoc titulo Ecclesia accipitur pro ipso beneficio, in quo jus præsentandi patronus habet; unde dum Alex. III. in illis juribus absolute prohibet, ne Ecclesiam, vel aliquid juris ecclesiastici patroni in religiosos transferant inconsulto Episcopo, intendit statuere, ut si patronus Ecclesia vacante voluerit loco religioso eam donare, ut ita jus decimarum, & aliorum fructuum ad ipsum locum religiosum spectet, ut spectaret ad presbyterum præsentatum, & institutum ab Episcopo, id facere non potest inconsulto ipso Episcopo; quia tunc non donat jurpatronatus, sed ipsam Ecclesiam, in qua habet jurpatronatus: nec proprie jurpatronatus dici valet quid juris ecclesiastici, cum sit tantum jus in spiritualibus antecedenter annexum, *c. quanto* 3. *de iudiciis.* Huic commentario adjungenda sunt, quæ adduxi *in c. cum Apostolica, de his, quæ fiunt a Prel. c. consultationibus, c. pastoralis, de donat.*

CAPUT IX.

Idem a *Vvintonen. Episcopo.*

QUerimonia Prioris, & fratrum de *b* Launth nobis litteris destinata audivimus, quod R. Herford. Comes jus, quod idem Prior, & fratres in Ecclesia de Vvich ex donatione H. delati fundatoris Ecclesiæ Suæ, & ipsius R. fecerit habere debeant, coram bon. mem. I. quondam Vvigor. Episcopo recognovit. Unde Episcopus postea jamdictos Priorem, & fra-

& fratres nullo reclamante, aut contradicente exinde *c* investivit, quam illi deinde quiete, & pacifice possederunt. Demum cum inter præfatum Comitem, & C. uxorem suam, in cujus patrimonio Ecclesia illa consistit, divortium per ecclesiasticum judicium celebratum fuisset, eadem C. Vv. Pictaviensi nupsit, qui Ecclesiæ præscriptæ fructus memorato Priori, & fratribus subtraxit omnino, & eos in usus R. sacerdotis ejusdem loci sine Episcopali auctoritate convertit. Cumque postmodum Vv. de medio sublato, præfata C. tertio viro Vv. Mediran esset matrimonio copulata, idem Vv. in ea, qua & Vv. temeritate persistens, jamdictum R. in Ecclesia prætaxata contra Priorem supradictum manutenere, & fovere incepit dicens, quod id quod prænominatus Episcopus I. fecit super Ecclesia, quæ de uxoris suæ advocatione existit, dum erat in potestate illius viri, a quo postmodum separata fuisse dignoscitur, nullam deberet firmitatem habere, præsertim cum matrimonium uxoris suæ, licet asserit, integre sibi restitutum non esset, nisi de Ecclesia illa suam possit adimplere voluntatem. Unde quoniam absurdum videtur omnino, & ab Ecclesia Dei penitus eliminandum, ut ad singulas patronorum secundum humanam conditionem *d* vicissitudines, Ecclesiarum debeant ordinationes mutari, nec quod a supradicto H. taliter factum fuerit, alicui successorum licuit revocare: ideo per A. s. prac. m. quat. rei veritatem diligenter, & studiose inquiras, & si ita inveneris esse, prout superius est narratum, prædictis Priori & fratribus Ecclesiam prælibatam, omni oc. & ap. cess. restitui, & in pace facias possideri. *e* Vicissitudines etiam hujusmodi Ecclesiarum ab *f* advocatis, vel aliis quibuslibet in tua diœcesi fieri de cetero nulla ratione permittas, sed eorum præsumptionem usque ad dignam satisfactionem, dilatione sublata, vinculo excommunicationis percellas.

NOTÆ.

a *Vvinton.*) Ita etiam legitur in prima collectione *sub hoc tit. c.* 11. ex qua restituo præsentem textum. De diœcesi Vvintoniensi Angliæ jam egi *in c. ceterum, de reser.*

b *Launth.*) Legendum forsan est *Lauthestoni*, quod monasterium est Canonicorum regularium ordinis D. Augustini in Anglia, D. Stephano dicatum, quod construxit Comes Cornuvallæ anno 1150. ut refert Pennotus *l.* 2. *hist. canon. reg. cap.* 37.

c *Investivit.*) Quia videlicet H. Patronus præsentaverat Priorem ad prædictam Ecclesiam de Vvich.

d *Vicissitudines.*) Idest mutationes, ut exposui *in cap. quod autem, hoc tit.*

e *Advocatis.*) De quibus agemus infra, *c. præterea.*

COMMENTARIUM.

CUM repetentes ad hunc textum parum curassent de ejus integra, plura & prorsus aliena ab ejus decisione docuerunt; ut autem verus sensus Alexandri III. percipiatur, casus repetendus est. H. Comes Cornuvalliæ, fundator monasterii Launth, cum simul esset patronus Ecclesiæ de Vvich, quæ erat in diœcesi Vvigoriensi, eam donavit Priori, & Canonicis dicti monasterii: & Joannes Episcopus Vvigor. ipsos de prædicta Ecclesia investivit: sed cum Conradam filiam ipsius Comitis in uxorem duxisset R. Comes Herefordiensis, Comes ipse ratam habuit donationem factam a socere suo: sed divortio facto quoad vinculum inter illum Comitem, & Conradam, ipsa secundo nupsit Comiti Pictaviensi, qui subtraxit decimas, & fructus prædictæ Ecclesiæ de Vvich a dictis Priore, & Canonicis, & concessit R. cuidam clerico absque ulla Episcopi auctoritate; & cum decessisset ipse Comes Pictaviensis, Conrada tertio nupsit Comiti de Mediran, qui eandem temeritatem sequutus, R. fovebat, a Priore autem, & Canonicis fructus ipsius Ecclesiæ de Vvich auferebat, allegans quod cum donationem ipsius Ecclesiæ fecisset R. Comes Herefordiensis, & inter ipsum, & Conradam divortium factum esset, dos debebat plene restitui, juxta textum *in l. divortio* 8. §. *fol. matr.* & cum jus, quod habebat Conrada in ipsa Ecclesia ei integrum, & illibatum non restitueretur, plene dos illi restituta non erat: & ita ipse, ut maritus, intendebat jurpatronatus simul cum dote ad ipsum spectare, & ita posse præsentare presbyterum ad ipsam Ecclesiam de Vvich. Alex. III. contrarium decrevit, videlicet nec per ipsum, nec per Comitem Pictaviensem potuisse revocari donationem factam ab H. Comite Cornuvalliæ, patrono ipsius Ecclesiæ; quia per mutationem personarum non debet legitime præsentatus ad Ecclesiam, a novo patrono, vel ejus successore removeri; & recte, nam præterquam quod concessio Ecclesiæ de Vvich, facta fuerat ab H. ejus patrono, etiamsi facta fuisset ab R. Comite, ejus genero, infirmari non debebat, nam certum est jurpatronatus annexum alicui Castro in dotem dato, ad maritum spectare; quia cum omnium rerum dotalium fructus ad maritum pertineant, *l. de divisione* 5. *cum seq. ff. sol. matr. l. pro oneribus, Cod. de jure dotium*: & præsentatio fit fructus jurispatronatus, Balboa & alii *in cap. cum Bertholdus, de re jud.* Guttier. 3. *p. de tutel. c.* 29. *n.* 3. & jurpatronatus transeat cum universitate bonorum, extra dubium est, præsentationem ad maritum spectare, ut probant, & exponunt Petrus Barb. *in l. divortio* 8. §. *si vir, n.* 56. *ff. sol. matr.* Lara *l.* 2. *de capel. c.* 3. *n.* 20. Silva *de qual. Prel. n.* 75. *cum seq.* Si ergo maritus, ut patronus in præsenti specie donavit Ecclesiam de Vvich Priori, & fratribus de Launth, etiamsi postea sequeretur divortium, ipsa donatio non erat infirmanda, quia divortio facto restituitur dos, non tamen fructus percepti; imo dividuntur pro rata temporis, per quod matrimonium duravit, *l. fructus* 7. §. *divortio*, alias *l. divortii* 8. *ff. sol. matr.* Plura Pinell. *l.* 1. *seleß. cap.* 2. Unde cum præsentatio ad Ecclesiam vacantem inter fructus jurispatronatus numeretur, ideo præsentatio facta a marito pendente matrimonio, non debet infirmari: & ita recte concludit Alex. ex mutatione personarum, quia videlicet jurpatronatus mutetur, & ad alium spectare incipiat, non debere infirmari præsentationem factam a prædecessore, quia presbyteri legitime præsentati, nec per successores, nec per ipsos patronos removeri possunt, ut docent Lambert. *l.* 1. *de jurepatr. p.* 2. *art.* 36. *n.* 6. *&* *art.* 12. *q.* 1. *p.* 1. Roch. a Curte *eod. tr. verbo ipse, n.* 27. Molina *l.* 1. *de primog. c.* 24. *n. ult.* Arellano *l.* 3. *antinom.* 6.

CAPUT X.

Idem a *Eborac. Archiepiscopo.*

INter ceteras. *Et infra*: Cum laici Episcopis nescientibus, aut non consentientibus, clericis Ecclesias concedunt, in quibus habent jurpatronatus, & postea pœnitentia ducti alios ad eas Ecclesias Episcopis repræsentant, & illi ad eorum repræsentationem, in eisdem Ecclesiis ab Episcopis instituuntur, eorum debet institutio stare, & firmiter observari, qui auctoritate Episcopi sunt instituti: concessione priori, quæ nulla est, omnino evacuata. Non enim licet laicis clericos in Ecclesiis propria præsumptione ordinare.

NOTÆ.

a *Eboracens.*) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc titul. cap.* 12. & post Concilium Lateran. *p.* 15. *cap.* 1. *& cap. inter, de reser.* ubi extat alia pars hujus decretalis, & commentarium hujus textus dedi *in cap.* 4. *hoc tit.*

CAPUT XI.

Idem a *Abbatib. & Priorib. & Clericis per Archiepiscopatum Eboracen. constitutis.*

CUræ pastoralis necessitate constringimur, & auctoritate injuncti nobis officii provocamur pro statu Ecclesiarum vigili studio satagere, & ne ultra juris ordinem alicui conferri valeant Ecclesiæ, attentiori solicitudine providere. Inde est, quod universitati vestræ per A. s. m. quat. ex donatione laicorum, nisi auctoritas diœcesani Episcopi, & consensus adsit, nullus vestrum aliquas Ecclesias vendicare præsumat, vel retinere taliter acquisitas, nisi longa fuerit præscriptione munitus, aut postea diœcesani Episcopi habuerit forte consensum. Nos enim cum laici non possint in alios, nisi jus, quod habent, transferre, hujusmodi concessiones viribus carere decernimus, & irritas penitus esse censemus.

NOTÆ.

a *Abbatib.*) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. c.* 13. & post Concil. Later. *p.* 15. *c.* 12. in Metropoli enim Eboracensi sunt plura monasteria, tam monachorum, quam canonicorum regularium, ut referunt Tambur. *in serie Abbatum, verbo Eboracensis*, Pennotus *l.* 2. *hist. canon. reg. cap.* 37.

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.